

Johanna Ervast

”PELTIHALLIEN PIRKKALA”
Ihmisen ja luonnon suhdetta ilmentävät
käsitteet paikalliseudun kehitykseen liittyen

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Tammikuu 2023

TIIVISTELMÄ

Johanna Ervast: ”Peltihallien Pirkkala”- Ihmisen ja luonnon suhdetta ilmentävät käsitykset paikallisseudun kehitykseen liittyen

Kandidaatintutkielma

Tampereen yliopisto

Yhteiskuntatieteiden tutkinto-ohjelma

Tammikuu 2023

Tarkastelen tutkielmassani luonnon käsitettä ja luonnon merkityksiä arjessa, arkiajattelussa ja kaupunkisuunnittelussa. Tarkastelen aihetta kaupungistuvan Pirkkalan näkökulmasta ja tutkin poliittista keskustelua, jossa käsitellään Valtatie 3 tiesuunnitelmaa Lempäälän ja Pirkkalan välillä (niin kutsuttu Puskiaisten oikaisu). Tutkimuskysymykseni on millaisia luonnon ja ihmisen suhdetta ilmentäviä käsityksiä paikallisilla on kaupungistuvasta Pirkkalasta tiesuunnitelmaa koskevassa poliittisessa keskustelussa.

Tarkastelen aihetta ympäristöfilosofian, ympäristöantropologian ja poliittisen sosiologian näkökulmista, sillä niiden kautta on mahdollista tuoda esiin paikallisuuden, osallisuuden ja arkiajattelun merkityksiä kaupunkisuunnitteluun liittyen. Aineistonani on julkisen Poliittinen Pirkkala -Facebook-ryhmän keskustelu tiesuunnitelmasta. Analysoin aineistoa fenomenografian menetelmällä.

Tuloksissa luontokäsitykset, jotka ilmentävät ihmisten suhdetta paikalliseutuun, muodostavat seitsemän kategoriaa. Näitä kategorioita ovat kaupungin melu, ihmisestä etäännyvä luonto, uhka lähiluonnolle ja eläimille, Pirkkala ilman luontoa, luonnon merkitys muistoissa, lähiluonnosta päätetään kaukana ja luonto talouden esteenä. Yhteenvetona totean, että tiesuunnitelman aiheuttama muutos koettiin paikallistasolla ristiriitaiseksi tai yhteensopimattomaksi Pirkkalaan liitettyjen arvojen, kuten luonnonläheisyyden ja rauhallisuuden, osalta. Tampereen kasvun ilmiöt herättivät paljon kysymyksiä kaupungistumiseen liittyvien ilmiöiden vaihtoehtoista tai välttämättömyydestä ja metsäluonnon merkityksistä. Tiesuunnitelman mahdollinen toteutuminen ja rauhallisten metsäalueiden väheneminen koettiin niin negatiivisena, että se sai osan pohtimaan poismuuttoa, kun taas osalle tiesuunnitelman merkitys kuvautui vain marginaalisena.

Avainsanat: kaupungistuminen, luontokäsitykset, luontosuhde, osallisuus, kaupunkisuunnittelu

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Poliittinen luonto	3
	2.1. Globaalista paikalliseen luontokäsitykseen	3
	2.2. Luonto arjessa ja arkiajattelussa	4
3	Teoreettinen viitekehys.....	8
	3.1. Ympäristöantropologia ja paikan tutkimus.....	8
	3.2. Kaupunkisuunnittelu ja osallisuus	10
4	Tutkimusaineisto, tutkimuskysymys ja menetelmät.....	12
	4.1. Valtatie 3 tiehanke Lempäälän ja Pirkkalan välillä	12
	4.2. Poliittinen Pirkkala Facebookissa ja tutkimuskysymys.....	13
	4.3. Fenomenografia analyysimenetelmänä.....	15
5	Analyysi ja tulokset	17
	5.1. Luonnon ja ihmisen suhdetta kuvaavat kategoriat.....	18
	5.1.1 Kaupungin melu.....	18
	5.1.2 Ihmisestä etääntyvä luonto.....	19
	5.1.3 Uhka lähiluonnolle ja eläimille.....	21
	5.1.4 Pirkkala ilman luontoa	22
	5.1.5 Luonnon merkitys muistoissa	24
	5.1.6 Lähiluonnosta päätetään kaukana	25
	5.1.7 Luonto talouden esteenä	27
6	Johtopäätökset ja pohdinta	28
	Lähteet	32

1 Johdanto

Seutuhallitus: Tampereen seudusta tulee vihreä ja kuntarajaton metropoli – Tampereen ja ympäröivien kuntien asukasluvun odotetaan kohoavan parissa vuosikymmenessä jo 480 000 henkeen. Kuntarajojen merkitys vähentyy.

Yle 23.6.2022

Ei liene liioiteltua sanoa, että Tampere on ollut viime vuosikymmenen aikana yksi Suomen muuntautumiskykyisin kaupunki. Isot rakennushankkeet kuten Nokia-areena ja sen viereiset tornitalot, sekä raitiovaunuyhteydet ovat muuttaneet keskustan ilmettä kaupunkimaisemmaksi, jopa metropoliksi, kuten Tampereen seutujohtaja Päivi Nurminen Ylen uutisessa Tamperetta kuvailee. Nurminen korostaa kaupungistumisen merkitsevän Tampereella myös vehreyttä ja kestävästä kehitystä, vaikka toisaalta kaupungistuva maisema tuo mieleen rakennetun ympäristön, jossa metsät ja viheralueet kutistuvat puistoiksi ja rajatuiksi viherkäytäviksi. Kaupungistuminen onkin yksi tämän hetken megatrendi, joka vastaa lisääntyvän väestön tarpeisiin, mutta samalla syntyy haasteita luontoarvojen säilyttämiseen liittyen (vrt. Frantzeskaki ym. 2022, Panagopoulos, Duque & Dan 2015).

Tulevaisuuden visiot kehittyvästä Tampereesta ovatkin kiehtovia ja ajatuksia herättäviä, ja muutosten vaikutuksia on tässä kohtaa vaikea edes arvailla – globaalien monikriisien¹ myötä on haastavaa ylipäättään kuvitella, miltä maailma ja paikalliseutu näyttää kolmenkymmenen vuoden päästä tai millaisessa todellisuudessa silloin elämme. Kestävästä kehityksestä ja vehreyteen panostava seutustrategia kuulostaa silti lupaavalta ja ainakin oikean suuntaiselta, mutta mitä se merkitsee käytännössä, tällä hetkellä? Millaisia käsityksiä paikallisilla on koetusta kaupungistuvasta paikalliseudusta ja miten suhde lähiympäristöön muovautuu kenties uudelleen?

¹ Monikriisin käsite (polycrisis) Ville Lähteeltä, joka viittaa Adam Toozeen. Toisiinsa kytkeyvät ja toisiaan vahvistavat kriisit

Kuten seutujohtaja Päivi Nurminen toteaa, laajeneva kaupunkialue tulee ulottumaan yli Tampereen rajojen niin, että osa Pirkanmaan kuntarajoista menettää aiempaa merkitystään. Tampereen kaupunkiseudun yhteistyön tiivistymisen myötä muutokset ulottuvat Pirkkalaan, Lempäälään, Kangasalle, Nokialle, Orivedelle, Vesilahdelle ja Ylöjärvelle.

Tampereen kasvun ilmiöt näkyvätkin jo Pirkkalassa. Pirkkalan kuntastrategiassa Viiden tähden Pirkkala 2018-2022 tuodaan esiin kolme yhteiskunnallista trendiä, joiden katsotaan vaikuttavan keskeisesti kunnan toimintaan. Näitä trendejä ovat kaupungistuminen, teknologian kehitys ja eriarvoistuminen. Kaupungistumisen myötä väestö keskittyy yhä enemmän kaupunkiseuduille ja kuntastrategiassa todetaan, että tämä tulee vaikuttamaan yhdyskuntarakenteeseen, elämäntapoihin ja arvoihin. (Joensuu 2019, 9-10.)

Kaupungistumisen ilmiöiden tarkastelu onkin kiinnostavaa Pirkkalan näkökulmasta, sillä historiallisesti Pirkkalan ympäristö on ollut hyvin maaseutumaista, väljästi rakennettua ja luontoarvoiltaan monipuolista ympäristöä. Kaupungistumisen ilmiön tuoma muutos siis saattaa näkyä siellä voimakkaammin, sillä kontrasti entiseen on suurempi. Lisäksi Pirkkalaan on kohdistunut ajankohtaisesti huomattavia muospaineita Valtatie kolmosen liikennesuunnitteluun liittyen. Rajaankin tarkasteluni erityisesti Valtatie kolmosen tiesuunnitelmaan, toisin sanoen Puskiaisen moottoritien suunnitelmaan, ja sen herättämään keskusteluun paikallisten kesken Poliittinen Pirkkala -Facebook-ryhmässä.

Tarkastelen kaupungistumista erityisesti niiden kuntalaisten näkökulmasta, jotka seuraavat ja osallistuvat lähiympäristöä koskeviin keskusteluihin ja jotka haluavat saada tietoa ja vaikuttaa kunnan ja omien asuinalueidensa päätöksiin. Poliittinen Pirkkala -Facebook-ryhmässä käydään keskustelua päätöksistä, jotka koskevat Pirkkalan seutua ja keskusteluun osallistuu aktiivisesti myös osa Pirkkalan kunnan valtuutetuista. Tarkastelen, miten paikalliset kokevat muuttuvan, kaupungistuvan paikalliseudun ja Pirkkalan. Tarkastelen analyysin kautta myös sitä, millaisia mahdollisia jännitteitä paikalliseen näkemykseen sekä viralliseen tietoon ja kaupunkisuunnitteluun voi liittyä.

Pohdin toisessa luvussa luonnon poliittista luonnetta ja sen merkityksiä arjessa ja arkiajattelussa. Kiinnostuksen kohteenani on paikalliset käytännöt ja ajattelutavat Pirkkalassa, mutta paikallisuutta ei kuitenkaan tulisi nähdä ilman sen globaalia kontekstia ja pyrin hahmottelemaan tätä suhdetta luvussa kolme. Lisäksi käsittelen kolmannessa luvussa lyhyesti maiseman, paikan ja tilan merkityksiä ja osallisuutta kaupunkisuunnittelun kontekstissa. Tämän jälkeen

kuvaan tiesuunnitelman vaiheita, fenomenografista analyysiprosessia ja sen tuloksia, sekä esitelen analyysin johtopäätökset.

2 Poliittinen luonto

2.1. Globaalista paikalliseen luontokäsitykseen

Pyrin tarkastelemaan aiheitani niin, etten tulisi toistaneeksi ihmisen ja luonnon, sekä kulttuurin ja luonnon välisiä vastakkainasetteluja. Tämä on melko haastavaa, sillä länsimaisen historianfilosofian piirissä luontoa on totuttu ajattelemaan kulttuurin ulkopuoliseksi rajoitteeksi ja ehdoksi, ja arkikielessä luonto ja kulttuuri tai luonto ja kaupunki edelleen ovat usein toistensa vastakohtia. Luontokäsitysten lyhyt pohdinta on kuitenkin oleellista aiheeni kannalta, sillä luontoa ja ihmistä koskevat käsitykset vaikuttavat siihen, millä tapaa ympäristössä eletään ja miten sitä muokataan, käytetään tai pyritään hallitsemaan. Luonto- ja ihmiskäsitysten sidonnaisuus muodostuu myös siitä, että se millaiseksi itsemme käsitämme, määrittää sitä, millainen on merkityksellinen tapa toimia suhteessa ympäristöön. (Haila & Lähde 2003, 16-17.)

Yhteiskuntatieteissä puretaan tätä kulttuurin ja luonnon vastakkainasettelua antroposeenin käsitteen kautta, jolloin ihmisen ja ei-ihmisen erottelun haasteet ja luonnon ja kulttuurin sekoittuneisuus ja riippuvuus suhteet pyritään nostamaan esiin (Peltonen 2019, 3). Antroposeenilla tarkoitetaan ihmisen aikaa, eli aikakautta, jossa ihmisen toiminnan vaikutukset ulottuvat merkittävästi maapallon biologisiin, kemiallisiin ja fysikaalisiin prosesseihin (Tieteen termipankki 2022). Vaikka ihmisen toiminnan seuraukset ovatkin mittaluokiltaan valtavia, tämän näkökulman myötä ei tulisi kuitenkaan korostaa liiaksi irrallista ihmiskeskeisyyttä suhteessa luontoon.

Luonnon ja luonnontilan käsitteiden moniulotteisuutta ja eri historiallisia ja filosofisia määrittelytapoja on silti mahdotonta tämän aiheen yhteydessä kuvata kattavasti, mutta esimerkiksi Raymond Williamsin mukaan yksi ratkaisevampia kysymyksenasetteluja näihin määrittelyihin liittyen on ehkä se, että sisältyykö ihminen luontoon vai käsitetäänkö ihminen luonnosta erillisenä, abstraktina toimijana. Williams korostaa, että kuvaukset siitä, miten ihmiset voivat ”puuttua luonnon prosesseihin” sisältävät samalla olettamuksen, että ihmisellä olisi myös mahdollisuus olla puuttumatta luontoon. Tämänkaltainen puhetapa sisältää ajatuksen luonnon ja ihmisen

erillisyydestä ja jopa luonnon pirstoutumisesta toisistaan irrallisiin osiin, jolloin luonnon hyötykäyttö voidaan erottaa käytön aiheuttamista haitoista. Luontoa kuluttava ihminen ei esimerkiksi välttämättä joudu ajattelemaan kuluttamiensa tuotteiden tuotantoa tai niistä muodostuvaa ylijäämää. (Williams 2003, 50, 60-61.)

Toisenlaista, ihmisen roolia merkityksellistävää luontokäsitystä on määritellyt ympäristöpolitiikan emeritusprofessori Yrjö Haila. Hän toteaa erämaata ja ympäristöajattelun moniulotteisuutta käsittelevässä artikkelissaan (2003, 194), että:

ekologisen kriisin läpitunkevuus on tehnyt vastaansanomattoman ilmeiseksi, ettei luonto, mitä ikinä se onkin, ole koskaan ollut inhimillisen vaikutuksen ulkopuolella vaan että luonto on kaikkialla, sekä sisällämme että ekologisissa suhteissa ulkopuolellamme olevaan maailmaan.

Haila siis määrittelee luonnon kaikkialla läsnä olevaksi käsitteeksi, joka sisältää ihmisen luonnosta riippuvaisena toimijana. Hailan määritelmä nostaa esiin sen, että ekologisen kriisin myötä ihmisen vaikutus on laajentunut koko maapallolle, mutta sen sijaan, että se merkitsisi luonnon ”loppua”, se kuvaakin luonnon alkua tai sen uudelleen löytämistä. Oleellista ei kenties ole luonnon ja kulttuurin rajalinjojen määrittely, sillä niiden löytäminen vaikuttaa mahdottomalta ehkä juuri sen vuoksi, että olemme itse ihmisinä sijoittuneet tuolle rajalle. (Haila 2003, 194-195.) Mielekkääksi tutkimuksen kannalta muodostuukin se, millä tavoin luontoa eletään ja koetaan, millaiseksi ihmisen ja luonnon suhde muotoutuu arkisissa rutiineissa ja toimintatavoissa, sekä millaisia huolenaiheita saattaa nousta näissä käytännöissä (Macnaghten 2003). Arjen kautta on myös mahdollista tarkastella sitä, miten ihminen elää ja aistii ympäristöään jatkuvasti ja mitä muutokset arjen ympäristöissä tarkoittavat. Minkälainen aistiympäristö tulee vanhan tilalle ja miten muutokset ympäristössä vaikuttavat ihmisen hyvinvointiin?

2.2. Luonto arjessa ja arkiajattelussa

Sen lisäksi, että arkea tarkastelemalla voisi olla helpompi sisällyttää näkökulma luonnon ja ihmisen sekoittuneisuudesta, sen kautta voi myös tuoda esiin vallan ilmiöitä. Arjen tarkastelu voi vaikuttaa mielenkiinnottomalta tutkimuskohteelta, sillä arkiset rutiinit tuntuvat usein liian itsestään selviltä ja tavallisilta, jotta niistä voisi tehdä mielekästä tulkintaa yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen kannalta. Arjen yhteiskunnallinen ulottuvuus muodostuu kuitenkin siitä, että rutiini-

neissa ja arjen järjestyksissä voi nähdä riippuvuuksia, valtasuhteita ja hallintaa, vaikka ne olisivatkin piileviä tai vaikeasti hahmotettavissa niiden toistuvan ja tavanomaisen luonteen vuoksi. Yksilöllisistä elämäntyyleistä huolimatta arki usein järjestyy pitkälti tietynlaiseksi sellaisen sisäistetyn tiedon ja käsitysten perusteella, jotka määrittävät millainen elämäntyyli on yhteiskunnallisesti hyväksyttävää tai jopa tavoiteltavaa. Arki ei siis vain *ole* tietynlaista, vaan sitä jatkuvasti tehdään tietynlaiseksi. (Lehtonen 2014, 228-231.) Arjen voi siis nähdä ilmentävän ja samalla uusintavan yhteiskunnallisia valtasuhteita, sillä yhteiskunnalliset arvot, normit ja toimintatavat tuottavat vallitsevia käsityksiä siitä, miltä hyvä elämä näyttää, mitä kansalaisuus ja osallisuus on, millainen on menestynyt ihminen tai elämäntyyli tai mitä hyvinvoinnin ajatellaan tarkoittavan.

Ympäristökriisiä ja ympäristötavoitteita koskevassa keskustelussa tulisi siis pyrkiä sisällyttämään ihminen paikantuneesti luontoon arkisissa käytännöissä, joissa toiminta tapahtuu rajallisen tiedon perusteella, sen sijaan että ihmistä tarkasteltaisiin luonnosta erillisenä toimijana, jolla on mahdollisuus hallita tai kontrolloida luontoa mielensä mukaan. Maailma myös saatetaan esittää rationaalisissa ympäristöongelmia koskevissa diskursseissa abstraktina maapallona ”astronautin perspektiivistä”, joka saattaa etäännyttää tai olla ristiriidassa ihmisten omien luontokäsitysten ja koettujen ympäristöongelmien kanssa. Kokonaisvaltaisen ympäristöhallinnan ihanteen sijaan näkökulman tulisi tarkentua tilannesidonnaisemmin ja paikallisemmin ihmisen konkreettiseen olemassaoloon maailmassa ja siihen, miten se on muotoutunut oman historiallisen asemansa ja ajankohtaisten arvojen ja normien kautta. (Haila 2003, 198-199, Ingold 2003, 164-165, Macnaghten 2003.)

Tilannesidonnaisen ja arki ajatteluun keskittyvän analyysin kautta koitan tarkastella, millaisia merkityksiä luonnolla on nopeasti kaupungistuvalla alueella ja millaisia erityispiirteitä suomalaisilla tai pirkanmaalaisilla metsäsuhteilla voi olla. Aiempien tutkimusten mukaan suomalaiset mieltävät luonnon hyvin eri tavoin, mutta esimerkiksi suomalaisten nuorten arki ajattelussa luonto merkitsee ensisijaisesti metsää ja se on luontoympäristöistä nuorille mieluisin paikka viettää aikaa. Puhakan tutkimuksen mukaan luonnon koskemattomuus tarkoitti nuorten mielestä alueita, joita ihminen ei ole luonut tai muokannut ja kaupunki ymmärrettiin vastakodaksi luonnolle, johon ei kuulu rakennuksia, asutuksia, asfalttia, melua, teitä ja autoja. Kaupunkiluontoa ei mielletty ”oikeaksi” tai ”aidoksi” luonnoksi ja luonto kuvautui paikkana, jonne oli mahdollista päästä rentoutumaan, rauhoittumaan, hiljentymään ja irtautumaan arjen paineista ja odotuksista. (Puhakka 2014, 44).

Eeva Berglund on taas nostanut esiin suomalaisen metsäsuhteen ja luontokäsitysten historiaa. Berglundin mukaan talousnationalistinen kasvuideologia rantautui Suomeen 1920-luvulla metsäsektorin varassa, jolloin suomalainen identiteetti kietoutui yhteen pienmaaomistajuuden, maaisemien, teollisuuden, työn ja ulkomaankaupan kanssa. Suomalaista elämää on leimannut myös voimakas edistysusko, jota on vahvistanut itsenäisyyden aikainen talouskehitys. Suomea ajateltiin modernin kansallisvaltion esimerkkinä, jossa moderni tarkoitti tieteen ja teknologian avulla saavutettavia uutuuksia, tehokkuutta ja tulevaisuususkoa. Luonto asettui näissä yhteyksissä objektiksi, jota ihminen hyödynsi teknologian avulla. Luonnon hyötykäytön yhteydessä luontoon suhtauduttiin siis rationaalisesti kulutettavana raaka-aineena, mutta tämän lisäksi modernia luontokäsitystä kuvasi tunnepohjainen kiintymyssuhde. Luontoa on ajateltu myös välttämättömyytenä ja kaiken kattavana asiana. (Berglund 2012, 41-43.)

Luonnollisuuden käsite on yhteydessä luonnon käsitteeseen ja se on merkinnyt jotain, jolle ei voi mitään, joka on järkevää ja ennakoitavaa. Tämän vuoksi luonnollisuus ja luonto on merkinnyt turvallisuutta ja ”tervettä järkeä”, joka edustaa jotakin oikeaa ja normaalia. (Em. 2012, 41-43.) Tässä suhteessa käsitykset luonnosta ja luonnollisuudesta voivat kantaa mukanaan ideologisuutta, sillä ideologioita voidaan osaltaan selittää niin sanotun arkijärjen kautta. (Frieden; Gramsci 2003, 23-24). Arkijärjen käsite kuvaa sitä, miten tiettyjä toimintatapoja tai normeja ei tarvitse erikseen perustella, sillä niiden ajatellaan olevan itsestään selviä, toisin sanoen ”tervettä järkeä”. Tällöin arkiajattelusta on vaikea paikantaa sitä, millaisista ajallisista ja paikallisista lähtökohdista se on syntynyt, ja millaista kulttuurista kontekstia vasten, sekä millaiset valtasuhteet ovat vaikuttaneet sen rakentumiseen (Lahtinen; Gramsci 2002, 53). Arkiajattelussa ilmaukset, joissa jokin toiminta kuvautuu pakkona, välttämättömyytenä tai vaihtoehdottomana ovat kiinnostavia ja kiinnitän myös niihin huomiota analyysissäni.

Kasvun ja kehityksen ideologiat saattavat sekoittaa luontokäsityksiin myös siksi, että monet kehitystä koskevat ideat ovat saatu luonnosta. Ihmistä ja luontoa koskevat ideat ovat kehittyneet rinnakkain (Haila; Williams 2003, 188). Oppiminen ja oppimisen tavat ovatkin kiinnostava linkki ympäristön ja ihmisen suhteen välillä; jotkin asiat tai systeemit käsitetään luonnon laeiksi, jolloin niitä opitaan pitämään totuuksina ja absoluuttisina faktoina, kun taas osa asioista käsitetään kulttuurisesti ja historiallisesti rakentuneiksi, joille on mahdoton määrittää absoluuttista, objektiivista totuutta. Tämän jaottelun välillä on kuitenkin ristiriitaisuuksia ja kulttuurisesti ja historiallisesti rakentuneiden sosiaalisesti totena pidettyjen asioiden sekoittaminen luonnolakisiksi voi vääristää päättelyä. (Marton 1982, 4.)

Ideologialla tarkoitan sitä, että tieto on aina jossain määrin ideologisesti väritynyttä, mutta jonkin ajattelutapa harvoin kuvastaa vain yhtä tiettyä ideologista aatejärjestelmää. Freeden (2003, 81, 95) esimerkiksi tuo esiin, miten ideologiat eivät ole selvärajaisia suhteessa toisiinsa. Oleellista on tarkastella mitkä käsitteet ovat jonkin ideologian ytimessä, millaisia sisällöllisiä eroja niillä on ja millaiset mittasuhteet tai painotukset ne saavat toisiinsa nähden. Kyse on siis usein samojen käsitteiden uudelleen järjestelyistä ja välillä niiden sisällöllisestä muuttamisesta pienilläkin vivahteilla, sekä siitä, kenen näkökulmasta käsitteitä määritellään. Käsitteet kuten vapaus, tasa-arvo ja demokratia saavat ideologisen merkityksensä vasta liitettynä muihin, valikoituihin käsitteisiin. Ideologiat ovat ehkä muuttaneet muotoaan aiempaa fragmentoituneemmaksi (vaikka toisaalta ideologioiden luonne on aina voinut olla pirstaleinen ja epämääräinen), ja niistä ei välttämättä enää löydy kattavasti keskeisiä ydinkysymyksiä (em. 2003, 98).

Myös talous ja kasvu ovat ideologisesti kiinnostavia käsitteitä, sillä kasvulla voidaan tarkoittaa kasvua tiettyjen reunaehtojen rajoissa tai tehostettua ja kiihtyvää kasvua. Talouden voidaan myös ymmärtää muotoutuvan luonnollisesti markkinalogiikan mukaisesti itsestään (esim. Adam Smith näkymätön käsi) ja puhua talouden realiteeteista luonnonlakisesti, tai sen voidaan ajatella tarvitsevan sääntelyä ja ihmisen tai valtion puuttumista siihen (julkisen/yksityisen alueet ja roolit) (Lemetti 2014). Arkiajattelun ja -keskustelun tutkiminen on siinäkin mielessä kiinnostavaa, että se antaa viitteitä siitä, mitä kasvu ja kehitys paikallisille todellisuudessa tarkoittaa ja miten se konkreettisesti on näkynyt heidän muuttuvassa paikallisuudessaan. Käsitteet luonnosta ja taloudesta, sekä niiden suhteesta, herättävät kysymyksen ainakin siitä, nähdäänkö luonto tai talous ensisijaisena arvona poliittisessa keskustelussa ja poliittisen päätöksenteon taustalla.

3 Teorettinen viitekehys

3.1. Ympäristöantropologia ja paikan tutkimus

Ympäristöantropologia tutkii maailmanlaajuisia ympäristökysymyksiä ja kuvaa sitä, millaisia moniulotteisia kulttuurisia merkityksiä ja arvoja ympäristöön liittyy. Myös ympäristöantropologiassa on pyritty pääsemään irti tyypillisestä luonto-kulttuuri tai globaali-paikallinen kahtia jaottelusta ja siirretty tarkastelemaan monimutkaisia, näennäisesti irrallisia mutta toisiinsa linkittyviä prosesseja kokonaisvaltaisemmin ympäristökysymysten yhteydessä. Antropologisessa ympäristötutkimuksessa ihmisen ja ympäristön suhdetta tarkastellaan esimerkiksi muuttoliikkeiden, ilmaston muuttumisen ja elinympäristöjen muokkautumisen, sekä maiseman ja paikan tutkimuksien avulla. Ympäristöantropologian kenttä on hyvin laaja ja tutkijoilla on keskenään eroavaisiakin näkemyksiä ympäristön ja ihmisen välisistä suhteista. Luonnonvarojen käyttö ja niiden resursointi ja kontrolli nostavat myös esiin kysymyksiä, jotka liittyvät talouteen, globalisaatioon, identiteetteihin, ilmastonmuutokseen, ihmisoikeuksiin ja politiikkaan. (Kallinen, Nygren & Tammisto 2012, 9-10, Berglund 2019.)

Antropologisessa tutkimuksessa on tutkittu jo kauan jatkuneita ja viime vuosien aikana kiihtyneitä globaalin etelän ympäristökriisejä, kuten lisääntyviä tulvia, maastopaloja ja kuivuutta. Globaalia pohjoista ympäristökatastrofit eivät ole samassa määrin vielä koskettaneet, mutta enenevässä määrin maiseman tuoma muutos pohjoisessakin nostaa esiin kysymyksiä siitä, millainen aistikokemus (sensory experience) ympäristössä oleminen nykyään on, miten eri elävät olennot ovat keskenään vuorovaikutuksessa ja miten maisemaan sisältyvät kulttuuriset merkitykset ovat muotoutuneet. Nopeasti muuttuvan maiseman myötä kysymykset myös siitä, millaisia tunteita ja muistoja vanhoihin maisemiin on voinut liittyä, sekä miten niistä luopumiseen suhtaudutaan, ovat tärkeitä. (Berglund 2019.)

Maiseman tutkimuksessa maisemalla on useita merkityksiä ja ihmisen asuttama maisema muokkautuu aina ihmisen toiminnan mukaan. Muokkautuva maisema kertoo myös poliittisista valtasuhteista. Maiseman kautta voi tarkastella esimerkiksi muuttoliikkeitä, jotka suuntautuvat tyhjeneviltä maaseuduilta kaupunkikeskittymiin sekä sitä, miten globaalien tuotantoketjujen mukaan toiset paikat ja maisemat muokkautuvat maaseudun luonnonvarojen hyötykäytön mukaan, kun toiset taas kuluttamisen ja urbanisaation mukaan. (Em. 2019.)

Maisemassa sosiaalinen sekoittuu materiaaliseen, jolloin maisema ei ole pelkästään jompaa-kumpaa, vaan pikemminkin sosiomateriaalinen tai sosioluonnollinen (socionatural). Tämänkaltaisen, ympäristöantropologiassa vaikutusvaltainen ajattelutapa on läsnä myös antropologi Tim Ingoldin työssä ja sen pohjalta on alettu tekemään etnografista tutkimusta, jossa on mahdollista tarkastella paikkoja, joissa ihminen on vuorovaikutuksessa ei-ihmisen kanssa. Maisema tai paikka on Ingoldin mukaan olemassa aina sekä kuviteltuna että aistittuna, jolloin niiden tutkimiseksi on syytä huomioida aistien merkitys paikkakokemuksissa, paikan materiaalistien aineiden kiertokulku sekä ihminen osana tätä kiertokulkua. (Em. 2019.)

Ingoldin mukaan on myös tärkeää erotella paikan ja tilan käsitteet toisistaan. Hänelle tila ei voi kuvata paikkaa, sillä tila on jotain niin abstraktia ja tyhjää, ettei se riitä kuvaamaan niitä paikkoja, joissa ihmiset todellisuudessa asustavat. Tila on siis kenties vain representaatio jostakin, pelkästään mielikuva, mutta ei todellisuudessa olemassa. Ingoldin mukaan myöskään olennot ja ihmiset eivät vain vie tilaa ympäristöstä, vaan elävät ja asustavat niissä. Tilan näkemys siis rajoittaa sen moniulotteisen vuorovaikutussuhteen ymmärtämistä, joka syntyy ihmisen, muiden lajien ja ympäristön välille ja joka muotoutuu toiminnan, ympäristössä liikkumisen ja kokemuksien kautta. (Ingold 2011, 145-147.) Paikan korostaminen asumisympäristön yhteydessä tilan sijaan ohjaa ajattelua tavoittamaan sen, miten tärkeä osa suhteellisuus on julkisen tilan ymmärtämisessä.

Tilassa voi olla liiaksi kyse tilavuudesta tai tilassa sijaitsevista asioista, jotka mahtuvat tilaan, mutta joilla ei ole mitään suhdetta toisiinsa tai mitään erityistä syystä, miksi ne ovat siellä. Kaupunkisuunnittelussa julkinen tila kuitenkin merkitsee jotain, joka on yhteistä ja sosiaalista, jolloin sen tarkastelussa tulisi painottua suhteellisuus, sosiaalinen todellisuus, erilaiset toimijat, heidän keskinäiset suhteensa ja eri intressit. Kiinnostava käytännön esimerkki julkisen tilan kysymyksistä on meneillään oleva julkinen keskustelu Helsingin keskusta-alueen julkisen tilan kehittämisestä, sillä keskustan kuvaillaan ”näivettyneen” ja sitä halutaan ”elävöittää”. Keskustan elävöittämistä on pohdittu paljon sen mukaan, millä tavoin ihmiset keskustaan liikkuvat ja kiisteltyä on ollut se, tuleeko keskustaan päästä helposti yksityisautolla vai tulisiko keskusta rauhoittaa jalankulkijoille viihtyisämmäksi. Lisäksi keskustelua on herättänyt sen pohdinta, mitä syitä ihmisillä olisi tulla keskustaan, millaisia kohtaamisia ja elämyksiä keskustatila mahdollistaa ja millaisia oleskelun paikkoja tai niiden puutteita keskusta-alueella on (Helsingin Sa-

nomat 29.11.22, 5.12.22, 7.12.22). Se, että jo tilan suunnittelussa huomioitaisiin paikan eri suhteita, paikallisuutta ja niiden merkityksiä kaupunkilaisille, voisi edistää elämyksellistä kaupunkikulttuuria.

Paikan käsitteen kautta voikin korostaa tai tuoda esiin ympäristön kokemuksellisia ja ruumiillisia perspektiivejä ja sitä, miten ihmisten toimijuus muokkaa paikkaa ja miten paikka muovaa ihmisen toimintaa. Paikkoihin voi liittyä merkityksiä, kuten tunteita, kokemuksia ja hetkiä, jotka voivat olla yksilöllisiä tai kollektiivisesti jaettuina.

3.2. Kaupunkisuunnittelu ja osallisuus

Kaupunkiekologia (urban ecology) koostuu kolmesta toisiinsa kietoutuneista osa-alueista; luonnollinen ympäristö (mukaan lukien maaperä, vesi, kasvillisuus, eläimet ja ilmasto), rakennettu ympäristö (tiet, rakennukset) ja sosiaalinen ympäristö (ihmiset ja aktiviteetit). Nämä kolme osa-aluetta, biologinen, teknisesti suunniteltu ja sosiaalinen, kaikki vaikuttavat toisiinsa ja yhdessä ne muodostavat komplekseja kaupunkiekosysteemejä. Kaupungeissa ihmisen vaikutus biologiseen ympäristöön on silti kaikista merkittävin, sillä ympäristön muokkaaminen kaupungeiksi on aiheuttanut niin perustavanlaatuisia ekosysteemin muutoksia. Kaupunkiekologia on siis ekologian osa-alue, jossa ihmisen vaikutus ekosysteemiin näkyy voimakkaasti esimerkiksi maankäytön ja kasvillisuuden muokkauksessa, veden kierron muuttamisessa ja ilmanlaadun heikentämisessä. (Hansen & Macedo 2021, 1-4.)

Kaupunkiekologian sosiaalinen ympäristö muodostuu kaupunkilaisten toiminnasta ja arvoista, ja sen ymmärtämiseksi kiinnitetään huomiota siihen, millä tavoin ihmiset arvostavat luontoa, miten siihen kiinnytään ja millaisia luontosuhteet ovat, sekä millä tavoin ihmiset luovat ja pitävät huolta kaupunkien luontoalueista. Kaupunkisuunnittelu, viheralueiden rakentaminen ja ylläpito sekä kaupunkilaisten toiminta kaikki vaikuttavat ympäristön ja ihmisten hyvinvointiin. (Hansen & Macedo 2021, 5-8.) Kaupunkisuunnittelua ja kaupunkilaisuutta on myös mielekästä tarkastella hieman sosiologisesta näkökulmasta.

Poliittisen sosiologian kautta on mahdollista tarkastella osallistumista ja osallisuutta, sekä pohdita näiden välistä ristiriitaa. Mikä tällä hetkellä koetaan mahdolliseksi osallistumisen kautta, mikä ei? Millaisessa kehyksessä tai sallituissa rajoissa osallistuminen mahdollistetaan, mikä jää

sen ulkopuolelle? Osallistumista ja osallistamista (nämäkin voi oikeastaan ehkä nähdä eri asioina) pidetään arvossa, ja niille annetaan myös rahoitusta, mutta millainen rooli tai vastuu yksilölle jää osallistujana, jolla on oikeus tai velvollisuus vaikuttaa? (Baiocchi & Ganuza 2017, 5-7.) Millaisista lähtökohdista kaupunkisuunnittelua toteutetaan ja millä tavoin paikalliset näkemykset ovat linjassa tai eroavat kaupunkisuunnittelun virallisen tiedon kanssa siitä, mitä kehityksessä tulisi ottaa huomioon? Kiinnostavaa on, missä määrin asukkaat kokevat voivansa vaikuttaa oman arkielämänsä ympäristön muokkautumiseen tilanteessa, jossa älykäs ja teknologistuva kaupunkisuunnittelun asiantuntijatieto ja demokraattinen päätöksenteko ovat kenties siirtyneet toisistaan kauemmaksi. Teknologisen kehityksen myötä yhä useammat merkittävät yhteiskunnalliset päätökset tapahtuvat yritystoimijoiden, juridiikan tai muiden erityisasiantuntijoiden keskuudessa (Baiocchi & Ganuza 2017, 6).

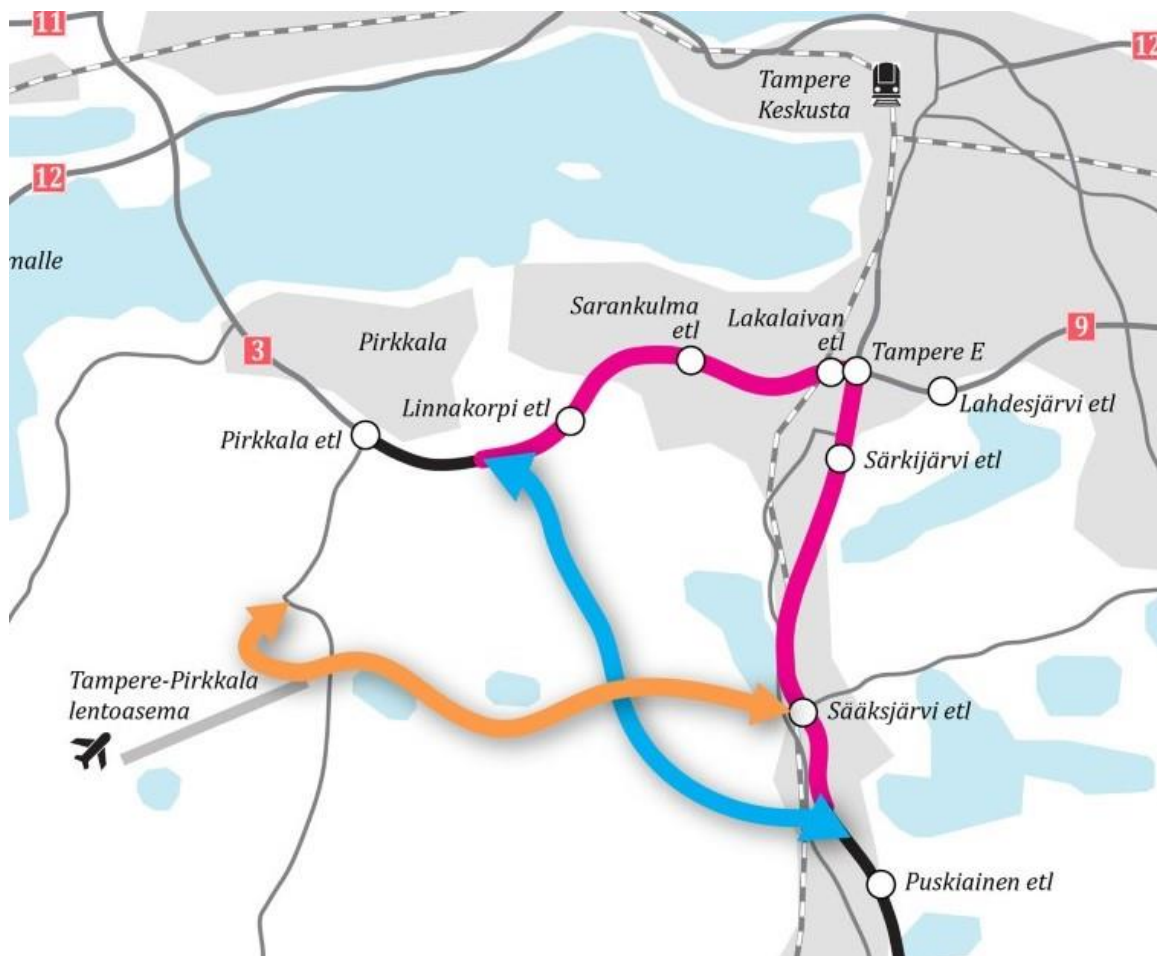
Teknologian kehitys ja merkitys kaupunkisuunnittelussa on keskeistä. Yksi mielenkiintoinen kaupunkisuunnittelun kasvava trendi on älykaupungit (smart cities). Älykaupunkisuunnittelua voidaan toteuttaa big datan tai massadatan pohjalta. Yhdeksi sen tavoitteeksi määritellään mahdollisimman tehokkaan kaupungin suunnittelu, sillä sen kautta tavoitellaan kaupungin eri toimintojen tehostamista ja kaupunkien kansainvälisen kilpailukyvyyn kohentamista. Big datan merkitys ajankohtaisen kaupunkisuunnittelun taustalla on suuri, sillä se liittyy kahteen suureen megatrendiin, kaupungistumiseen ja digitalisaatioon. Älykaupunkisuunnittelun kautta voidaan esimerkiksi suunnitella ja luoda uusia ja tehokkaampia energiansäästö- ja liikenneverkkosysteemejä viestintäteknologian avulla. Big datan yhteydestä kaupunkisuunnitteluun löytyy vain vähän suomenkielistä kirjallisuutta ja suurin osa tutkimuskirjallisuudesta on kiinankielistä. Kiinan hallitseva asema voi johtua Kiinan maaseuduilta kaupunkeihin suuntautuvien muuttoliikkeiden mittaluokasta, heikosta yksityisydensuojasta ja melko vapaasta dataan keruusta, sekä teknologiakeskeisistä tulevaisuusstrategioista. (Turunen 2019, 9-10.)

Big dataan pohjautuvassa kaupunkisuunnittelussa voidaan esimerkiksi hyödyntää älypuhelin-dataa teleoperaattoreilta, joiden sijaintitietojen perusteella nähdään, miten ihmiset ympäristössään liikkuvat. Kaupunkisuunnitteluun tarvittavaa dataa voidaan kerätä myös eri paikkoihin liitettyjen antureiden ja laitteiden kautta, jotka ovat yhteydessä internettiin ja rekisteröivät liikettä. Näitä laitteita voivat olla esimerkiksi ovet, katulamput, lämmitys- ja turvallisuusjärjestelmät ja muut ”älykkäät” järjestelmät. (Em. 2019, 10-11.) Käsite smart city tai älykaupunki on kuitenkin sumea ja sillä voidaan tarkoittaa hyvin erilaisia asioita (kts. Parviainen 2023).

4 Tutkimusaineisto, tutkimuskysymys ja menetelmät

4.1. Valtatie 3 tiehanke Lempäälän ja Pirkkalan välillä

Valtatie 3:n uusi tienlinjauksen suunnitelma noin 10 kilometrin matkalla Lempäälän ja Pirkkalan välillä on osa laajempaa, Tampereen kaupunkiseudun läntistä väyläsuunnitelmaa. Kyseisessä liikennehankkeiden suunnitelmassa Tampereen aluetta ja Pirkkalan lentoaseman aluetta halutaan kasvattaa valtakunnallisesti merkittäväksi kansainvälisen liikenteen keskuksiksi, jota kutsutaan Suomen 2. keskuksiksi. Tämän tavoitteena on kansallisen ja kansainvälisen kilpailukyvyyn parantaminen. Valtatie 3 oikaisun kustannusarvio Lempäälän ja Pirkkalan välillä on noin 110 miljoonaa euroa. (Pirkanmaan ELY-keskus 2014, 38, 44). Puskiainen oikaisuksi kutsuttu tiesuunnitelman linjaus näkyy kuvassa 1 sinisellä nuolella ja suunniteltu 2-kehätie näkyy oranssilla.



Kuva 1, tiesuunnitelma. Lähde: Väylävirasto.

Valtatie 3 uusi yhteys välillä Lempäälä-Pirkkala aluevaraussuunnitelman (2015) on toteuttanut Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Pirkanmaan liitto ja Liikennevirasto. Konsulttina tässä suunnitelmassa on toiminut Sito Oy. (Pirkanmaan ELY-keskus 2015.) Sito Oy on nykyään Sitowise Group Oyj, joka on suomalainen Helsingin pörssiin vuonna 2021 listautunut rakennetun ympäristön suunnittelu- ja konsultointiyritys. Sitowisen verkkosivuilla yritys esittelee olevansa The Smart City Company, joka suunnittelee ”älykkäitä kaupunkeja, sujuvaa liikkumista ja elämisen tiloja, joissa arki tahdittuu kestäväälle pohjalle ja vastuullisille valinnoille” (Sitowise.com).

Hankkeen vaihtoehdot ja ympäristövaikutusten arviointi (YVA) on laadittu vuosina 2019-2022. Yleissuunnitelman laatiminen vaihtoehdon VE1 pohjalta oli tarkoitus alkaa loppuvuodesta 2022. Yleissuunnitelmassa on tarkoitus laatia liikenteelliset perusratkaisut, teiden sijoittuminen, tilan tarve ja tekniset ratkaisut YVA-selostusta yksityiskohtaisemmin. Yleissuunnitelman olisi tarkoitus olla valmis vuoden 2023 loppuun mennessä, jonka jälkeen se siirtyy liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain mukaiseen hyväksymiskäsittelyyn. (Väylävirasto 2022.)

Tiehanke on ollut kiistanalainen ja herättänyt paljon keskustelua sekä puolesta että vastaan. Se on myös herättänyt poliittista liikehdintää ja esimerkiksi Pirkkalainen uutisoi 24.10.2022 Pirkkalan valtuustoon jätetystä valtuustoaloitteesta, jossa vaaditaan hankkeen hylkäämistä.

4.2. Poliittinen Pirkkala Facebookissa ja tutkimuskysymys

Aion tarkastella, millaista poliittista keskustelua Poliittinen Pirkkala -Facebook-ryhmässä on käyty koskien valtatie 3 ja Tampereen kaupunkiseudun 2-kehän suunnitelmaa. Aineistonani on 12.1.2022 aloitettu tekstimuotoinen Facebook-keskustelu, jossa on 88 kommenttia. Keskustelunavaus liittyy Kolmostien suunnitelmaan ja sen alla käydään keskustelua siitä, mitä tiesuunnitelma pirkkalalaisille merkitsee.

Fenomenografia soveltuu aineistoni analyysimenetelmäksi, sillä fenomenografisen tutkimuksen kohteena on ilmiöiden tarkastelu arkiajattelun näkökulmasta. Facebook-aineiston kautta on mahdollista päästä käsiksi arkiajatteluun, sillä sosiaalisessa mediassa syntyvä aineisto pohjautuu aitoihin tilanteisiin ja keskusteluihin, jotka heijastelevat ihmisten henkilökohtaisia näke-

myksiä ja yhteiskunnallisia keskustelunaiheita (Kettunen). Fenomenografinen tutkimus toteutetaan tyypillisesti yksilöllisenä haastatteluna, sillä haastattelussa on mahdollista hyödyntää dialogisuutta ja rohkaista haastateltavaa reflektoimaan tutkimuksen kohteena olevan ilmiön erilouottuvuuksia. Facebook-keskustelu on siis aineistona tässä mielessä hyvin rajallinen ja kaupungistumisen ilmiöiden tarkastelu jää varmasti pinnallisemmalle tasolle, kuin haastatteluai-
neistoon pohjautuva tutkimus olisi jäänyt. Oleellista tutkimusasetelmassa on kuitenkin se, että tutkimuskysymyksen tulisi olla mahdollisimman avoin, jolloin se ei ohjaa vastaajien näkemyksiä ennalta. Aineistoni Facebook-keskustelun avauksena on kommentti, joka ei fokusoi keskustelua mihinkään tiettyyn suuntaan:

VT3 Lempäälä-Pirkkala YVA eli mahdollisen ns. Puskiasten oikaisun YVA on valmistunut ja asetettu nähtäville. Teen tämän avauksen keskustelulle asiasta. Linkki YVAan ohessa:

Kommentti sisälsi linkin ”Valtatie 3 parantaminen välillä Lempäälä – Pirkkala” -hankkeen suunnitelmaan. Tämän keskustelunavauksen alle paikalliset ovat saaneet kommentoida näkemyksiään tiesuunnitelmasta ja Pirkkalan aluekehityksestä ilman, että keskustelua on tarkennettu koskemaan esimerkiksi hankkeen toteutumistapojen vaihtoehtoja. Keskustelun tarkoitusta myös pohdittiin ääneen, jolloin yhdeksi keskustelun tarkoitukseksi määriteltiin, että onko tiesuunnitelma syy muuttaa pois vai ei, ja tätä vasten Pirkkalaa ja sen viimeaikaista kehitystä keskustelussa myös tarkasteltiin tiesuunnitelman vaikutusten arviointien lisäksi. Keskusteluun on mahdollista osallistua ryhmään liittymällä, mutta kommenttien julkaisu näyttäisi tapahtuvan ryhmän ylläpitäjien hyväksymisen kautta.

Tutkimuskysymyksen on:

1. Millaisia luonnon ja ihmisen suhdetta ilmentäviä käsityksiä paikallisilla on kaupungistuvasta Pirkkalasta tiesuunnitelmaa koskevassa poliittisessa keskustelussa?

Pohdin viimeisintä tutkimuskysymystä sen kautta, että näkemykset kuvastaisivat sekä koettua paikallisseutua että Pirkkalaa kuntana, jolloin on mahdollista tarkastella myös muutosten poliittista luonnetta.

4.3. Fenomenografia analyysimenetelmänä

Paikallisten käsitykset kaupungistumisen ilmiöistä ovat tutkimukseni tarkastelun kohteena, sillä haluan nostaa keskiöön juuri paikallisuuden näkökulman. Paikallisuuteen sisältyy paikassa oleskelun tai elämisen ruumiillisen ja inhimillisen todellisuuden merkityksiä, sekä käsityksiä siitä, millaisia kehityskulkuja tällä hetkellä on havaittavissa ja miten niihin asioihin voi kenties vaikuttaa. Aineiston kautta voi olla mahdollista myös tarkastella, miten eletyn todellisuuden käsitykset paikallisuudesta suhteutuvat virallisen tiedon ja kaupunkisuunnittelun abstrakteihin käsityksiin paikasta, asumisesta, kehityksestä tai ihanteellisesta kaupungista.

Fenomenografisen tutkimuksen kohteena on ihmisten erilaiset käsitykset tutkittavasta ilmiöstä. Lähtökohtana on ajatus siitä, että on olemassa yksi maailma, jonka ihmiset käsittävät ja ymmärtävät eri tavoin, ja analyysissä tarkastellaan näiden käsitysten eroavaisuuksia. (Marton 1982, 2.) Fenomenografia etymologisesti tarkoittaa sitä, miten jokin ilmenee jollekin. Oleellista tutkimuksessa on se, että voidakseen ymmärtää miten ihmiset käsittelevät ongelmia, tilanteita tai maailmaa, on ensin ymmärrettävä se tapa, jolla ongelmia, tilanteita tai maailmaa koetaan, sekä miten niihin olla suhteessa. (Niikko 2003, 10.)

Fenomenografia on tutkimusmenetelmä, jota on ehkä tyypillisesti käytetty kasvatustieteellisessä tutkimuksessa. Tutkimuksen tarkoituksena oli siis saada syvällisempää tietoa oppimisesta ja ihmisten eri tavoista kokea tiettyjä asioita. Tutkimuksen juuret ovat siis koulutuksellisessa, kasvatuksellisessa ja opetuksellisessa tieteessä, mutta myöhemmin fenomenografian teoreettiseen perustaan liittyvän keskustelun myötä yhteyksiä alkoi syntyä fenomenologiaan. Nykyään monet fenomenografian käsitteistä ovat peräisin fenomenologiasta, ja sen voi nähdä olevan ontologisesti ja epistemologisesti kiinnittynyt fenomenologiaan. (Niikko 2003, 8, 10-12.)

Fenomenologiassa ja fenomenografiassa keskeistä on kokemus- tai elämismaailman tarkastelu ikään kuin ulkopuolisen tarkkailijan näkökulmasta. Tällöin on kyse toisen asteen näkökulmasta, eli kuvauksen kohteena ei ole se miten ympäröivästä maailmasta tehdään päätelmiä yleensä, vaan miten tutkijan näkökulmasta toiset ihmiset kokevat jotakin. Tarkoituksena ei ole kuvata todellisuutta täysin tai kokonaisvaltaisen tyhjentävästi, sillä todellisuus rakentuu aina yksilön kokemusten ja käsitysten kautta tai toisin sanoen kokemukset ja käsitykset kuvaavat vain tiettyä todellisuuden ulottuvuutta. Fenomenografiassa tavoitteena on siis todellisuuden tai jonkin ilmiön kuvaus sellaisena, kuin tietty joukko ihmisiä sen ymmärtää ja käsittää. Tavoitteena on myös etsiä ja kuvata niitä eroja, joita käsityksissä ilmenee. Käsitykset voivat vaihdella ja ne

muodostuvat yksilöiden uskomusten, tavoitteiden, odotusten ja kokemusten kautta. Fenomenologialla ja fenomenografialla yhteistä on kokemukseen keskittyminen, mutta lähestymistavat ovat hieman erilaiset. (em. 2003, 16, 24-27).

Fenomenografiasta voisi löytää myös yhtymäkohtia poliittiseen analyysiin, sillä politiikan tutkimuksessa on myös esitetty kysymyksiä siitä, miten eri ihmisryhmät tai kansat ovat aistineet ja tulkinneet todellisuutta. Tämä tarkastelutapa on pohjautunut yhteistunnon tai yhteisaistin (*sensus communis*) selvittämiseen, jonka juuret ovat Aristoteleen aistien aistin, *koine aishesiksen* ideassa. Aistien aisti rakentuu yksittäisten aistihavaintojen ymmärryksestä. Kysymyksiä on pohdittu esimerkiksi siitä, millaisissa elämäntilanteissa nämä aistimukset ovat syntyneet ja mikä on näiden aistimusten, tulkintojen ja kokemusten perusteella ollut käsitys todellisuudesta. Tarkastella voi myös sitä, löytyykö eri aikakausien ja ihmisryhmien väliltä näissä suhteissa yhdistäviä tekijöitä. (Lahtinen 2002, 50-52.)

Tarkastelen keskustelua ja luontosuhteiden käsityksiä ulkopuolisen näkökulmasta, vaikka toisaalta tiedostan, että sillä voi olla merkitystä, että olen aikoinaan itsekin asunut Pirkkalassa. Se, että tarkastelen aihetta, johon minulla on itsellenikin kosketuspintaa, voi tuoda tutkimukseen etuja siinä mielessä, että tietyt merkitykset on helpompi tunnistaa ja nostaa esiin aineistosta, mutta toisaalta omakohtaisuus voi myös rajoittaa näkökulmaa. Yritän kuitenkin tiedostaa tämän aineiston tarkastelussa ja pyrin objektiiviseen analyysiin. Fenomenografiseen analyysiin sisältyy omien esioletusten, uskomusten ja lähtökohtien pohdintaa ja niiden konfrontointia tai sulkeistamista, jotta ne eivät vaikuttaisi tutkimuslöydöksiin. Tähän liittyen reflektoin, mitä mieltä itse olisin tiesuunnitelman toteutumisesta ja miten voisin tarkastella aineistoa sellaisesta lähtökohdasta, johon henkilökohtainen näkökulmani ei vaikuttaisi. Käyttämäni tutkimuskirjallisuuden vuoksi näkökulmani aiheeseen on kuitenkin kriittinen. Tutkielman kirjoittamisessa ja eettisissä kysymyksissä noudatin hyvän tieteellisen käytännön ohjeita (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2021, 6-7). Koska työni aihe koskee poliittista keskustelua ja siinä tulee ilmi yksityishenkilöiden poliittisia mielipiteitä, poistin keskustelijoiden kommentteista kaikki yksityiskohdalliset tunnistetiedot. Poliittinen keskustelu on käyty julkisella alustalla.

5 Analyysi ja tulokset

Fenomenografiselle analyysille ei ole olemassa mitään tarkkaa, tiettyä menettelytapaa, vaan se noudattaa kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillisiä yleisiä piirteitä. Analyysiprosessin tulee olla systemaattinen ja looginen, mutta ei jäykkä, sekä sen tulee tunnistaa merkitykselliset yksiköt organisoiduksi systeemiksi. Organisoituja kategorioita on tarkoitus verrata keskenään ja lopuksi muodostaa myös synteesi abstraktimmalla tasolla. Käytin tutkimusanalyysini perustana Anneli Niikon (2003, 30-41) määrittelemiä fenomenografisen tutkimuksen vaiheita.

Ensimmäisessä vaiheessa perehdyin aineistoon lukemalla sen huolellisesti moneen kertaan läpi ja etsimällä tulkinnan kannalta keskeisimmät ja tärkeimmät ilmaukset. Huomion tulisi olla merkityksien etsimisessä huolimatta siitä, ovatko merkitykset peräisin samalta tutkittavalta vai eivät. Analyysiyksikkönä voi toimia sana, lause, tekstin kappale tai puheenvuoro. Aineistoni analyysissä analyysiyksikkö oli useimmiten koko kommentti, mutta osan kommentteista lyhensin. Analyysiin sisällytettävien kommenttien tulee kuitenkin olla ajatuksellisia kokonaisuuksia. Kommentteja tulee tarkastella suhteessa tutkimuskysymykseen, eli merkityksellinen ilmaus muodostuu tutkimuskysymyksen kautta ja analyysi lähtee muotoutumaan aineistosta käsin. Koska oma tutkimuskysymykseni pyrkii tarkastelemaan ihmisen ja luonnon välistä muuttuvaa suhdetta liittyen kaupungistumiseen, jolla on myös poliittinen puolensa, nostin kaikki luontoa, kaupungistumista, paikkaa, muutosta ja päätöksentekoa koskevat merkitykset esiin.

Toisessa vaiheessa lajittelin merkitykselliset kommentit eri teemojen alle niin, että ne kuvaisivat käsityksissä ilmeneviä samanlaisuuksia ja eroavaisuuksia, jolloin kategorioita muodostetaan alustavasti. Analyysin kolmannessa vaiheessa tarkastellaan tarkemmin alustavia kategorioita ja muodostetaan niistä selkeämpiä kategorijoukkoja, jotka muodostavat erilaiset merkitysryhmät, jotka ovat johdonmukaisessa suhteessa toisiinsa ja joilla on omat ydinmerkityksensä. Analyysin alustavia kategorioita muodostin aluksi kymmenen, jonka jälkeen yhdistin kategorioita, jolloin niitä jäi jäljelle seitsemän. Kuvaan niitä aineistosta otettujen esimerkkisitaattien avulla seuraavassa alaluvussa. Lopuksi kategorijoukkoja voi tarkastella suhteessa toisiinsa siten, ovatko ne horisontaalisessa (kategorijoukot ovat samanarvoisia), vertikaalisessa (tiedyt kategoriat muodostuvat yleisimmiksi tai tärkeämmiksi) vai hierarkkisessa (tiedyt kategoriat ovat laaja-alaisempia ja jäsentyneempiä) suhteessa toisiinsa. Lopuksi kategorijoukkoja tar-

kastellaan vielä teoreettisista lähtökohdista käsin, jolloin ne muodostavat abstrakteja konstruktioita. Viimeisimmässä vaiheessa kategorijoukot siis tuovat ilmi kokemusten ja käsitysten keskeisimpiä merkityksiä, ja ne ilmentävät tutkittavan ilmiön suhteellisuutta, kokemuksellisuutta ja ilmiön merkityksellisyyttä tietyille ihmisjoukolle.

5.1. Luonnon ja ihmisen suhdetta kuvaavat kategoriat

5.1.1 Kaupungin melu

Tiesuunnitelman tuoma muutos sai keskustelijat pohtimaan melua ja sen lisääntymistä heidän arjessaan. Melu tunnistettiin jo olemassa olevaksi ongelmaksi ja sen nähtiin vaikuttavan negatiivisesti asumisviihtyvyyteen. Keskustelijat puhuivat metelistä, melusaasteesta ja melukehän suurentumisesta.

Vaikuttaa kyllä omalta osalta todella negatiivisesti viihtymiseen. Melusaaste jo nyt iso ongelma.

Melu koettiin ympäristössä jo nyt häiritseväksi. Melu heikentäisi myös lähiluonnon ulkoilu- ja virkistysalueita.

... kodin ympäristössä jo nyt välillä häiritsevä meteli kasvaa entisestään... lähiluonto sekä ulkoilu- ja virkistysalueet kaventuvat melukehän sisäpuolella, kun tämä yhdistetään Kurikan jatkorakentamissuunnitelmiin... kehän sisäpuolisen lähiluonnon ja ulkoilu- ja virkistysalueiden melutaso kasvaa

Yksi keskustelija kommentoi, että oli valinnut Pirkkalan asuinpaikakseen juuri sen vuoksi, ettei siellä olisi meteliä, vaan metsäreittejä ja eläimiä.

minun asumiseeni tulee vaikuttamaan. Jos haluaisin asua keskellä saasteita ja meteliä, ilman metsäreittejä ja luonnon eläimiä, niin asuisin Tampereen keskustassa.

Keskustelijat pohtivat myös asiantuntijoiden näkemyksiä melusta tehtyjen melumallinnuksien perusteella ja suhtautuivat osin kriittisesti siihen.

Onkohan melumallinnuksissa huomioitu 20 vuodessa tapahtuva kehitys autojen melutasoissa esim. autokannan sähköistymisen myötä. Harmitti nostot oikaisun "positiivisista" vaikutuksista, esim. juuri meluun liittyen. Jonkinasteisen melun piiriin tulisi väkisin lisää ihmisiä.

Teknologian kehitystä tai teknisten ratkaisujen mahdollisuuksia melun ongelman ratkaisemiseen pohdittiin myös, esimerkiksi sähköautojen tai renkaiden tai teiden materiaalien valinnoissa.

Uskon myös renkaiden kehitykseen esim. naapurikunnassa. Teiden materiaali vaikuttaa myös. Auton sisälle kantautuvaan meluun on vastameluratkaisuja ja ehkä teiden varsien meluntorjuntaan on kehitteillä vastaavaa. Yhtä kaikki, melumallinnuksissa on otettava myös teknologinen kehitys huomioon.

Sähköautojen mahdollisuuksia ongelman ratkaisuksi pohdittiin.

Oleellista on ulospäin suuntautunut melu, mikä vaikuttaa ympäristöön. En usko merkittävästi liikennemelun muuttumiseen, eikä siinä ole sähköistyksellä käytännön merkitystä.

Kaupungistuva luonto kuvautui siis voimakkaasti aistien kautta. Vaikka tiesuunnitelma ei poistaisikaan kaikkia metsiä, jäljelle jääneiden metsien ja virkistysalueiden arveltiin olevan meluisia. Hiljaisuutta tai rauhallisuutta kaivattiin omaan asuinympäristöön, sillä asumisviihtyvyyden koettiin jo jonkin verran laskeneen melun vuoksi. Melun ongelma herätti keskustelijoita kuitenkin pohtimaan sen syitä ja ratkaisuja sekä optimistisesti että hieman varautuneemmin, sillä osan mielestä teknologian ratkaisulla melua saataisiin vähennettyä, mutta osan mielestä teiden rakentaminen ja autoilun helpottuminen lisäisi liikennettä.

5.1.2 Ihmisestä etäännyvä luonto

Keskustelussa korostui luonnon sijainti ja sen siirtyminen jonnekin kauemmaksi, vaikeammin saavutettavaksi ja ihmisten ulottuvilta etäännyväksi. Keskustelijat tarkoittivat luonnolla monesti metsää, vaikka oikean metsän merkityksistä tai oikeanlaisesta metsästä oltiinkin eri mieltä. Luontoon ”pääsyä” pohdittiin ja sen arvioitiin vaikeutuvan, lisäksi ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksien arveltiin kaventuvan. Luontoon pääsemisen arvioitiin myös jatkossa tarkoittavan sitä, että luontoon päästäkseen täytyisi autoilla sinne.

... helppo ja vaivaton (autoton) pääsy rauhallisempaan lähiluontoon kehän eteläpuolella menetetään

...helpon pääsyn ulkoilu-, liikunta- ja virkistysmahdollisuudet kaventuvat merkittävästi, ellei halua liikkua moottoritien kyljessä ja metelissä

Yksi keskustelija totesi, että luonto olisi jatkossakin riittävän lähellä.

Puskiasten ja kehä kakkosen eteläpuolelle jää kuitenkin vielä iso lähes yhtenäinen metsäalue aina Lempäälään asti. Toki ei voida usein enää puhua lähiluonnosta, mutta ihan saavutettavissa se on.

Osa keskustelijoista ei pitänyt Pirkkalan luontoa alunperinkään kunnollisena luontona retkeilyä varten.

eiköhän tässä 40 vuoden aikana ole tullut nähtyä muutakin metsää kuin Seiväslampi . Jos kuitenkin oikein retkeilemään lähdän, niin menen kauas Pirkkalasta. Minun retkeilyyn kuuluu aina onkivapa, eikä Pirkkalan lampien kalat oikein innosta .

Oikeanlaisen ja riittävän rauhallisen metsän merkityksistä keskusteltiin.

Ihmiset käsittää metsänkin kukin vähän omalla tavallaan ja itselle ei kyllä paljon jää mitään (ellei nyt jotain ihan pieniä plänttejä jostain lähdetä oikein kartan kanssa ihmetteleen, niin saattaa joku pieni alue olla ehkä).

Metsä tuntuu tarkoittavan meille kaikille selvästi hyvin erilaisia asioita. Itselleni sitä ei ole paljaaksi kaluttu frisbeegolf-rata tai tauoton liikenteen humina, vaikken niitä autoja näkiskään. Preferenssinsä kullakin.

...rauhalliset metsät viety. Minusta se ei ole "no problem".

Metsien merkitys oli keskustelijoille moninainen. Metsä kuvautui silti monille keskustelijoille tärkeäksi rauhoittumisen ja hiljaisuuden paikaksi. Metsään pääsyn toivottiin olevan mahdollista helposti ja vaivattomasti, ja ilman että tarvitsisi erikseen ajaa sinne. Toisia läheisten metsäalueiden väheneminen ei huolettanut.

5.1.3 Uhka lähiluonnolle ja eläimille

Tiehankkeen uhkaa lähiluonnolle arvioitiin eläinten ja luonnonsuojelualueiden sekä järvien näkökulmista.

... Olen kyllä Ilveksenkin Pirkkalassa nähnyt (ihan sen ihka elävän eläimen). Mahtaako niitäkään näkyä kun 10-20vuoden päästä kun ei täällä ole kun muutamia puistoja, missä saattaa lintuja näkyä.

Juu en meinannutkaan, että ketun näkeminen Pirkkalassa on vielä ihmeellisyys, mutta niitä Ilveksiä ei oikeasti välttämättä paljon näy, sitten kun jyrätään nuo ainoat viimeiset metsät.

Muiden vaikutukset luonnolle ovat ennalta ennustamattomia ja toteutuessaan erittäin haitallisia. Mm. Pulkajärvi Natura ja Metso-suojelualueineen voisi kärsiä pahastikin. Alueen kaikki metsäjärven olisivat vaarassa saastua.

Yksi keskustelija oli perehtynyt YVA-selostukseen ja pohti, miten laajoja vaikutuksia hankkeella siinä todetaan olevan. Keskustelija kuvasi vaikutuksia karuiksi ja totesi, että todellisia vaikutuksia on vaikea tietää. Lisärakentaminen ja metsähakkuut kuvautuivat uhkana.

Puskiaisten YVA-seloste antaa karun kuvan vaihtoehto 1:n vaikutuksista Pirkkalalle. Silti se esittää juuri tätä vaihtoehtoa. Kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa vaikutusalueen laajuudesta. Ja lopultahan kukaan ei tiedä kuinka paljon se poikii lisää rakentamista ja metsähakkuuta. Vaikutuksia kuvaillaan mm. seuraavasti: "Vaikutukset liikenteeseen, liikkumiseen, sekä maankäyttöön ja yhdyskuntarakenteeseen sekä laajimmin aluerakenteeseen ovat luonteeltaan välillisiä ja ulottuvat hyvin laajalle. Vaikutukset ihmisten jokapäiväiseen elinympäristöön ja maisemaan ulottuvat jopa kilometrejä väylän ympärillä, varsinkin jos kyseessä on avoimet alueet ja virkistyskäyttö. Väylät muodostavat esteen eläinten liikkumiselle, jolloin vaikutus voi olla kokonaisuutena laaja-alainen. Vaikutukset liikenteeseen, liikkumiseen sekä maankäyttöön ja yhdyskuntarakenteeseen sekä laajimmin aluerakenteeseen ovat luonteeltaan välillisiä. Ne ulottuvat hyvin laajalle jopa yli maakuntarajojen."

Keskustelijat pohtivat tiesuunnitelman vaikutuksia myös läheisten järvien ja eläimien kannalta. Yksi keskustelija viittasi viralliseen asiantuntijatietoon, josta ilmeni vaikutusten laajuus ja miten tie aiheuttaisi esteen eläinten liikkumiselle. Näitä näkemyksiä aineistossa oli kuitenkin melko vähän.

5.1.4 Pirkkala ilman luontoa

Joillekin tiesuunnitelman tuoman muutoksen kontrasti entiseen oli niin suuri, että Pirkkala kuvautui ikään kuin ilman luontoa tai niin kuin Pirkkala olemuksellisesti muuttuisi toisenlaiseksi paikaksi kuin ennen, sillä jatkossa se ei olisi enää tuttu, luonnonläheinen paikka. Tätä muutosta ja luonnon ja kaupungin ristiriitaa kuvattiin taustametelin, peltihallien ja yritys- ja teollisuusalueiden tilan viemisenä rauhallisilta metsiltä ja viihtyisiltä asumisympäristöiltä.

Peltihallien Pirkkala

Hieman jos yksinkertaistaa, niin vähän kuin olisi ostanut auton, josta kolmen vuoden päästä poistuu kyselemättä moottori ja renkaat, eikä niitä pysty enää vaihtamaan tai asentamaan takaisin.

Erään keskustelijan kuvauksessa Tampereen rajojen menettäessä merkitystään myös Pirkkala menettää jotakin pirkkalalaista. Pirkkala kuvautuikin Tampereen esikaupunkialueeksi, jossa raha ja pakollinen kasvu ovat suuremmassa arvossa kuin luonto ja kestävä kehitys.

Näyttää tosiaan vahvasti siltä, että Pirkkalan pinta-alasta näiden tiesuunnitelmien kautta menetetään suurin osa maankäytön "tarpeisiin". Uusien teiden ja teollisuusalueiden kautta Pirkkalasta tulee Tampereen esikaupunki- ja teollisuus/yritysalue. Luontoarvot tuskin painavat tässä asiassa, hiilinielut tai kestävä kehitys heitetään romukoppaan, jos vastavoimana on raha ja "pakollinen kasvu suurkaupunkialueeksi".

Kohta poistuva metsäluonto sai paikalliset myös pohtimaan sitä, liikkuisivatko he itse ”luonnon perässä” jonnekin muualle. Merkittävät muutokset arkiympäristössä herättivät kysymyksen lähdön mahdollisuudesta ja joillekin lähtöpäätös oli jo syntynyt, toiset arvioivat sopeutuvansa mahdolliseen tulevaan muutokseen ja jatkavansa elämänsä entiseen tapaan. Keskustelussa lähtemisen mahdollisuutta ei kyseenalaistettu, mutta siitä keskusteltiin kuitenkin jonkin verran. Toisaalta yksi kommentoija kyseenalaisti poislähtemisen ja ihmetteli, eikö kunnan luonto tai historia merkitse toiselle kommentoijalle mitään.

Joo ainahan sitä voi lähteä lähelle, keskiväliin tai kauas. Mutta näytät kyllä ettei kuntasi luonto ja historia merkitse juuri mitään? Mikäs siinä..

Yksi keskustelija muotoili lähdön poliittiseksi valinnaksi, jaloilla äänestämisenä.

...tulee valitettavasti vaikuttamaan omaan viihtymiseeni tässä kunnassa hyvin negatiivisesti - äänestän siinä kohtaa jaloillani.

Muutoin lähtö kuvautui suhteellisen neutraalina asiana ja mahdollisuutena, vaikka sen taustalla vaikutti tyytymättömyys nykyiseen tilanteeseen tai kehitykseen.

Itse saatan muuttaakin, tosin siihen vaikuttavat monet muutkin tekijät, kuin mahdollinen tieratkaisu. No, aika näyttää. Nautitaan siitä kaikesta hyvästä, mitä juuri nyt täällä ihanassa Pirkkalassa on!

Pirkkalan kehityksen arvioitiin kulkeutuneen ja jatkossakin kulkevan epämiellyttävään suuntaan.

Rehellisesti sanottuna en ole tyytyväinen siihen millaiseksi Pirkkala on kehittynyt ja tulee kehittymään. Mutta mulla onkin hieman erilainen näkemys siitä miten monen sukupolven kulu- tusta kuntamme tulisi kestää. Eli ei ole muutto poissuljettu ja siihen on vaikuttanut myös muutokset kunnan "hallintomuodossa"

Eräs kommentoija arvioi muuttavansa perheensä kanssa tulevaisuudessa pois Pirkkalasta luonnon vähenemisen vuoksi.

...mutta loppuelämän kotikuntaa ei Pirkkalasta tällaisella kehityksellä valitettavasti meidän perheelle taida tulla. Liikaa taustamelua, ja aivan liian vähän rauhaa ja luontoa, valitettavasti. Sekin vähä mikä jäljellä on, vähenee koko ajan.

Toisille lähtö ei tullut kysymykseenkään, vaan sopeutuminen mahdolliseen muutokseen nähtiin helpoksi tai hankkeen aiheuttama muutos nähtiin vain marginaalisena.

...minä jään. Tuo mahdollinen Puskiaisten oikaisu häiritsee hiihto- ja maastopyöräilyharrastustani sekä satunnaisia maastoretkiä alueelle mutta omalle asuinalueelleni vaikutus on muuten marginaalinen. Uskoisin, että ilman VT3 VE1 pärjättäisiin joten ajattelen enemmänkin, ettei tällaisiin investointeihin pitäisi tuhata valtion rahaa.

Toki on todella harmi, että Kurikkakallion, Isonaistenjärven ja Pulkajärven retkeilyolosuhteet huononevat, mutta syy poismuuttoon sekään ei ole.

Yksi keskustelija kuvasi, ettei aio lähteä, vaikka metsissä paljon käykin. Valtakunnallisella tasolla Pirkkalan luontoarvot eivät näyttäneet riittävän isolta syytä hankkeen hylkäämiseksi.

En ole tässä asiassa päättäjä, mutta ei vaikuta meikäläisen asumispäätökseen, vaikka uhan alla olevia metsiä aktiivisesti käytänkin. Tämä on tosiaan perusteiltaan maakunnallinen ja valtakunnallinen hanke, jossa Pirkkalalla on, harmi kyllä, luontoarvojen menettäjän rooli.

Yksi keskustelija kommentoi etsivänsä uudet sienipaikat, jonka jälkeen elämä jatkuisi normaalisti.

minä en lähde täältä kulumallakaan. Etsin uudet sienipaikat ja jatkan elämäni normaalisti

Pirkkalan muutos ja kehitys herätti keskustelijoissa paljon ajatuksia. Tiesuunnitelman vaihtoehdot saivat monet pohtimaan Pirkkalasta poismuuttoa ja harmittelemaan sitä, että Pirkkala paikkana ei eroaisi Tampereesta sillä tavoin, kuin ennen. Siihen, että metsäluonnon tilalle ollaan suunnittelemassa esikaupunkialuemaista ympäristöä, suhtauduttiin pääosin negatiivisesti. Osa koki muutoksen lievempänä ja vähemmän häiritsevänä. Mahdollinen muuttoliike ja poislähdön mahdollisuus kuvautui kuitenkin melko epäpoliittisena asiana.

5.1.5 Luonnon merkitys muistoissa

Pirkkala kuvautui paikkana, joka on merkityksellinen keskustelijan henkilöhistorian ja omien muistojen kannalta. Luonto oli merkityksellisen toiminnan paikka, jossa yhdessä toimiminen läheisten kanssa kuvautui tärkeäksi. Voisi tulkita, että luonnossa yhdessä toimiminen vahvisti ihmissuhteita.

Onko sulla mitään lapsuuden muistoja tuolta alueelta mihin Puskiaisten oikaisua pykäävät? Itsellä on ja muutenkin lapsuus niin hyvä ja mukava muistella retkiä sinne "sähkölinjoille" kuun loisteessa, siitä iso kiitos isälleni ja muutenkin vahemmilleni joita arvostan paljon.

Tiettyjen paikkojen tunnistamattomuus Pirkkalaan kohdistuvan muutoksen myötä kuvautui myös vain niiden henkilöiden ongelmaksi, joille Pirkkala on tuttu pidemmältä ajalta. Toisaalta yksi kommentoija kuvasi, ettei kovinkaan helposti kiinny paikkoihin, vaikka niihin liittyisikin muistoja.

Toivottavasti tämä hanke (tulee saamaan mielettömästi valituksia ja jarrutuksia), sen aikaa täällä varmaan viihtyy, sen jälkeen on vaikea nähdä mitään viihtyvyyttä kun edes lapsuuden paikat alkaa oleen tunnistamattomia silloin ja muutenkin tämä on pelkkää asfalttiviidakkoa. Mutta se on ehkä meidän ongelma jotka tuntevat kotipaikkansa pienet metsät ja järvet...

On minulla paljonkin muistoja esimerkiksi Pulkajärveltä ja nykyisen Kurikan alueelta ja olihan meillä nuorina laavukin motarin toisella puolella. Tykkään liikkua metsässä jonkin verran. En kuitenkaan kiinny kovin herkästi yksittäiseen luontokohteeseen eli kun Kurikka rakennettiin, niin se oli minulle ihan ok. Kyllä Pirkkalasta löytyi helposti muitakin kohteita eli lähiluontoa riittää.

5.1.6 Lähiluonnosta päätetään kaukana

Keskustelussa nousivat esiin käsitykset siitä, missä päätökset jatkossa tullaan tekemään ja millä perusteella. Keskustelijat puhuivat maakuntakaavasta, sen vaikutuksesta ja ylivallasta paikalliseen tahtotilaan tai näkemykseen nähden. Seudullisesti arvioitiin olevan vaikeampaa saada pirkkalalaisten etujen mukaisia päätöksiä.

Pirkkalassa vastustus luonnollisesti keskittyy pirkkalalaisia lähinnä koskettaviin haittoihin. Se ei muita seutukunnalla asuvia kiinnosta, päin vastoin, he näkevät tässä suurta hyötyä itselleen ihan 'ilmaiseksi'.

Yksi kommentoija kuvasi maakuntakaavan toteuttamista orjallisena ja kyseenalaisti päätöksentekoon pohjautuvan tiedon ajankohtaisuutta kutsumalla yksityisautoilua lisäävää suunnitelmaa vanhanaikaiseksi. Tiesuunnitelman päätöksenteon lähtökohdat eivät vastanneet sitä, mitä keskustelijan näkökulmasta tulisi ajankohtaisesti ottaa huomioon.

Jotenkin heräsi tuosta koko tilaisuudesta vaikutelma, että koska se maakuntakaava, jota nyt orjallisesti koitetaan toteuttaa on tehty? Korona ja erityisesti ilmastonmuutos vaikuttavat niin laajalti nuoren sukupolven ajatteluun, että tämä muutaman minuutin oikaisu tilanteessa, jossa yksityisautoilua pitäisi pyrkiä vähentämään tuntuu hirvittävän vanhanaikaiselta!

Myös toinen keskustelija toi esiin näkemyksiään siitä, että ajankohtaisesti tulisi huomioida eri asioita kuin silloin, kun tiesuunnitelmaa on alettu tekemään. Kestävä väestönkasvu, luonnon itseisarvo ja sen tuoma hyvinvointi sekä hiilineutraaliustavoitteet kuvautuivat varteenotettaviksi näkökulmiksi, jotka olivat ristiriidassa tiehankkeen tavoitteiden kanssa.

Maailma on niin totaalisesti eri asennossa nyt kuin 20-30-vuotta sitten, että on perusteltua vastustaa hanketta monestakin syystä. Toki luonnon itseisarvon vuoksi, mutta myös kestävä väestönkasvumme perustuu helposti saavutettavaan lähiluontoon ja sen tarjoamiin terveyshyöty-

hin. Uudet nopeat tieyhteydet metsän keskelle vievät kuntamme hiilineutraaliustavoitteet kauaksi taaksepäin. Yhteiskuntamme tavoitteena on saada yksityisautoilua vähennettyä merkittävästi ja ihmiset joukkoliikenteen käyttäjiksi. Ristiriita tämän hankkeen ja yhteiskunnan tavoitteiden välillä on suuri.

Teiden lisärakentamisen vaikutusta yksityisautoilun määrän kasvuun ennustettiin. Teiden levennysten ei arvioitu olevan varteenotettava vaihtoehto, sillä maankäytölliset hyödyt jäisivät seudullisesti saamatta.

kyllähän tien levennyskin auttaisi. Jäisi vaan silloin maankäytölliset hyödyt seutukunnan näkökulmasta saavuttamatta. Tätä tieverkoston rakentamistahan on paljon tutkittu erityisesti USAssa ja Saksassa: Mitä enemmän ja leveämpiä baanoja rakennetaan, niin sitä enemmän ne täyttyvät. Ihmiset liikkuvat enemmän kun se on 'helppoa' vaikka ei olisi välttämätöntä tarvetta-kaan. Tavallaan itseään vahvistava kierre kyseessä käsittääkseni.

Eräs kommentoija piti taloudellisia syitä ja riittämättömiä resursseja ainoana tekijänä, joka olisi riittävän validi peruste tiehankkeen hylkäämiseksi.

Tämän kaiken perusteella veikkaan, että VE1 toteutuu, jos se vain valtion budjetissa kaikenlaisten siltarumpuprojektien joukossa selviää jatkoon. Pirkkalalaisten suurin toivo VE1 hylkäämiseksi saattaa olla, että rahat ei vaan riitä ko. projektiin valtiolla

...kaikkihan tulee maakuntakaavasta ja sen suunnitelmista. Sinä päivänä kun maakuntakaava hyväksyttiin otettiin jo vahvasti kantaa, että VE1 olisi valittu vaihtoehto aikanaan jos investointi on vaan valtion näkökulmasta perusteltavissa.

Tiesuunnitelmaa pohdittiin myös laajemmasta alueellisen kehityksen näkökulmasta. Keskustelijat arvioivat, millaisia isompia, seudullisia kehityssuuntia ja suunnitelmia on olemassa. Näihin liittyi esimerkiksi mahdolliset uudet raideyhteydet ja Tampereen järjestelyratapihan siirto ydin-keskustasta. Niiden arveltiin olevan suurimpia syitä tiesuunnitelman taustalla.

Raideyhteydet lentokentälle ja järjestelyratapihat vaikuttavat kyllä isossa kuvassa painavilta argumenteilta seudullisesti. Ohitusteiden välityskyvyt ehkä pienempi asia kuitenkin, vaikka toki asukkaiden arkipäivässä isompi asia.

Maakuntakaavan suunnitelmat näyttäytyivät paikallisen näkökulmasta vaihtoehdottomilta.

”Pirkkalalaisten virkistysmetsät” tosiaankin aika pieni ja heikko argumentti isossa kuvassa. Maantieteelle emme mitään mahda ja tätä kautta myöskään tälle kehityssuunnalle.

Vaikuttamisen ja vastustamisen suhdetta pohdittiin.

eli jos ei vastusta aktiivisesti niin haluaa oikaisun? En itse näe asiaa ihan noin. --- En ole itse kuitenkaan tyyppiä joka lähtee itseään kettingeillä kaivinkoneeseen kiinnittämään.

Kaupungistumisen ilmiöt saivat keskustelijat pohtimaan myös päätöksenteon muutoksia Pirkkalan kuntaan liittyen. Päätöksenteko kuvautui siirtyvän kauemmaksi ja vaikuttamismahdollisuuksien arveltiin kaventuvan. Keskustelijat joutuivat pohtimaan tiesuunnitelman todellisia syitä ja arvioimaan, millä keinoin tai millaisin argumentein olisi mahdollisuus vaikuttaa siihen, ettei tiesuunnitelma toteutuisi. Keskustelijat arvioivat, että riittävän validit syyt sille, ettei tiesuunnitelmaa toteutettaisi, olisivat taloudellisia eikä luonnon itseisarvoon tai paikallisten toiveisiin liittyviä.

5.1.7 Luonto talouden esteenä

Keskustelijat pohtivat myös tiesuunnitelman todellisia syitä, jotka eivät liittyneet pelkästään tiesuunnitelman matka-ajan lyhenemisen tavoitteeseen. Osa keskustelijoista toi esiin tietoa siitä, millaiseen kokonaiskuvaan ja isompaan aluekehityksen suunnitelmaan tiehanke liittyy. Keskustelijat puhuivat suunnittelutyön asiantuntijanäkökuilista, joiden kannattavuuslaskelmissa ja maankäytön suunnitelmissa metsäluonto kuvautui potentiaalisena tyhjänä tilana, jonne voisi metsän tilalle rakentaa teiden ja teollisuushallien lisäksi logistiikka- ja järjestelyratapihaa.

Todellisuudessaahan iso asia tässä koko Vei:ssä on maankäytöllinen puoli minkä Sääksjärven osayleiskaava osoittaa. Kun tuonne metsään lyödään näiden teiden ja teollisuushallien lisäksi logistiikkakeskusta ja järjestelyratapihaa, niin ketjureaktiona se vapauttaa maata käyttöön seutukunnan muista osista. Näin se vaan on vaikka en siitä itse pidä. Otetaan vaikka järjestelyratapiha ja siihen liittyvät rahtitoiminnot rahtilentokenttäkonseptineen. Kun järjestelyratapiha siirretään ja entisen järjestelyratapihan kohtaan jää vain raidepari, niin Tampereen kaupunki saa valtavan tonttialueen asuntorakentamiseen muutaman kilometrin etäisyydellä Tampereen keskustasta. Näin tätä seutukunnan pöydissä ja jossain Tampereen kaupungintalolla ajatellaan. Samoin rahtilentokenttä-konsepti tarvitsee paljon logistista tilaa ympärilleen ja toimivat

tieyhteydet, vaikka kentän idea olisikin toimia välilasku ja lajittelupaikkana Aasian ja Euroopan välillä.

Keskustelija kuvasi asiantuntijanäkökulmaa, jossa korostui maankäytön tehostaminen ykkösprioriteettina.

Ei ole salaisuus, että tietä ei lopulta suunnitella matka-ajan lyhenemisen tai liikenneturvallisuuden parantamisen vuoksi. Ykkösprioriteetti on maankäytön tehostaminen (tätä termiä esityksessä taidettiin käyttää)

Yksi keskustelija kuvasi myös ystäväpiirinsä näkemyksiä naapurikunnasta, jossa tiesuunnitelma mahdollistaisi sujuvampaa liikkumista ja uusia työpaikkoja lähialueelle.

Lempääläläinen kaveri totesi, että hyvä kun pääsee länsi-Tampereelle sitten paremmin duuniin ja kun rakennetaan vielä kehätiekin, niin myös lentokentälle suurempaan + Sääksjärven metsät kannattaa rakentaa, saadaan firmoja Lempäälään jotka muuten menisi Pirkkalaan.

Taloudellisesta näkökulmasta luonto siis kuvautui hyödyttömäksi ja tyhjäksi tilaksi, jonka päälle voisi suunnitella talouskasvua ja Suomen globaalia kilpailukykyä edistävää toimintaa. Asiantuntijatiedossa arveltiin korostuvan tehostuva maankäyttö, jonka nähtiin olevan ensisijainen syy tiesuunnitelmaan liittyville muutoksille. Näkemyksissä korostui se, miten eri intressejä Tampereella, Pirkkalalla ja Lempäälällä kaupunkikehitykseen liittyen on.

6 Johtopäätökset ja pohdinta

Jaottelin analyysin tulokset luontokäsityksistä arkiajattelun mukaisesti, jolloin kaupunki ja luonto erkaantuivat omiksi melko vastakkaisiksi kategorioiksi. Käsitykset tiesuunnitelman tuomista mahdollisista muutoksista vaihtelivat kuitenkin paljon. Tiesuunnitelman myötä Pirkkalan arvioitiin muuttuvan meluisammaksi, vähemmän viihtyisäksi, luonnosta etäännyväksi ja paikallisen päätöksenteon arvioitiin vaikeutuvan. Muutos toisaalta nähtiin väistämättömänä Pirkkalan maantieteellisen sijainnin vuoksi, jolloin Pirkkalan nähtiin sulautuvan Tampereen kasvualueeseen. Muutosta vastustavat näkökulmat ovat saattaneet korostua keskustelussa, sillä Pirkkala

on ollut suosittu asuinalue juuri luonnonläheisyytensä vuoksi. Osa keskustelijoista koki mahdollisen muutoksen niin negatiiviseksi, että sen toteutuessa he muuttaisivat pois, kun taas osa ajatteli muutoksen olevan vain marginaalinen, jolloin syytä poislähdölle ei ollut.

Teoreettista taustaa vasten aineistosta voi myös löytää ihmisen ja luonnon suhdetta kuvaavan ympäristön hallinnan ajattelutavan, jossa kaupungistuminen ja kasvu nähdään välttämättömänä kehityskulkuna. Tätä kehitystä voidaan toteuttaa teknologian avulla, jolloin luontoa ennakoidaan, arvioidaan ja pyritään kontrolloimaan erilaisten kannattavuuslaskelmien, riskien ja mallinnuksien pohjalta. Tämä näkökulma korostui keskustelijoiden viitatessa viralliseen tietoon, vaikka toisaalta virallisessakin tiedossa mainittiin muutosten laajuus yli maakuntarajojen ja välillisten vaikutusten ennakoimattomuus. Paikallisten näkemyksissä kasvu kuvautui osittain melko vaihtoehdottomana ja se kuvastui niiden näkemysten kautta, joissa kommentoijat pohtivat asiantuntijoiden maakuntakaavan suunnitelmia ja näkemyksiä Pirkkalan kehityksestä. Paikalliset vaikuttivat kokevan virallisen tiedon hieman irralliseksi ja siihen suhtauduttiin skeptisesti esimerkiksi sen suhteen, miten melun määrä tulee todellisuudessa Pirkkalaan ja sen asumisviihtyvyyteen vaikuttamaan. Toisaalta osa kommentoijista oli luottavaisia sen suhteen, että teknologian avulla keksittäisiin ratkaisu myös melun ongelmaan. Tässä tutkielmassa virallista tietoa on arvioitu vain hyvin rajallisesti, ja virallisen ja kokemustiedon raja ei ole selkeä, sillä osa keskustelijoista on voinut osallistua virallisen tiedon tuottamiseen.

Paikallisten luontokäsityksiä ja kokemuksia kuvastivat arkinen, ruumiillinen luonnossa olo ja siitä kumpuavat käsitykset luonnosta. Paikallisten kuvauksissa korostui se, mitä metsäluonto arjessa merkitsee, millainen on oikeanlainen metsä, millaiseen inhimilliseen tarpeeseen metsässä olo vastaa ja millaisena alueena Pirkkala aistiympäristönä kuvautui. Rauhallisia metsiä ja rauhoittumista mahdollistavia paikkoja kaivattiin, ja niiden kuvattiin rajautuvan yhä pienemmälle alueelle, jonka tilalle on suunniteltu hälyä, asfalttiviidakkoa ja teollisuusaluetta. Kaupungistumisen tuoma muutos myös herätti keskustelijoissa kysymyksen lähdöstä, sillä osa kommentoijista halusi muuttaa pois ”luonnon perään” tai takaisin lähemmäs luontoa. Lähtö kuvautui melko epäpoliittisena asiana, mutta sen suhteen ei ollut yksimielisyyttä. Osa keskustelijoista ei pitänyt lähtöä vaihtohtona, osa taas oli suunnitellut lähtöä jo jonkin aikaa.

Luonnon poliittisuus ja luonnon merkitys ihmisten arjessa ja tavoissa ajatella tekivät tutkielman kirjoittamisesta mielekäästä, sillä aihe tuntui merkitykselliseltä ja aiheen ympäriltä löytyi paljon minulle uusia näkökulmia ja tutkimuskeskusteluja. Tutkimuskirjallisuuteen tutustuessa myös aineistoa tarkasteli uusin silmin, mutta lisäksi aineistosta nousseet arkiajattelun tavat herättivät

lisää uusia kysymyksiä paikallisuuden merkityksistä, kehityksen välttämättömyydestä tai politiikan vaihtoehtoista, sekä arjessa läsnä olevan metsäluonnon merkityksistä ja sen yhteydestä ihmisen hyvinvointiin. Nykyisen informaatioyhteiskunnan ja ärsyketulvan keskellä rauhoittamista ja palautumista mahdollistavat kiireettömät ja hiljaiset paikat voivat nousta entistä isompaan arvoon. Lisäksi metsien ennallistamiseen tähtäävät EU:n uudet suunnitelmat nostavat metsien käytön jälleen ajankohtaiseksi poliittiseksi kysymykseksi.

Muutokset päätöksenteon rakenteissa ovat myös mielenkiintoisia tarkastelun kohteita, sillä mielestäni toimivan ja osallisuutta mahdollistavan kaupunkisuunnittelun tulisi rakentua monista näkökulmista, vaikka niiden yhteensovittaminen varmasti onkin haastavaa. Silti olisi mielekästä kysyä, voiko tulevaisuuden menestyviä kaupunkeja suunnitella niin, ettei yksityisautoilun lisääminen olisi välttämätöntä ja laajat metsäalueet olisivat osa kaupunkiseutua? Tampereen asukasmäärän ennustetaan nousevan jopa Helsingin yli, mutta hyvinvointialueiden alkaessa resursseja ei vaikuta riittävän nykyisillekään asukkaille (Aamulehti 16.11.22). Voisiko hyvinvoinnin näkökulmaa ja sen lisäämistä pitää tällöin yhtenä prioriteettina myös yhdyskuntasuunnittelun saralla? Asiantuntijatiedon mukaan ykkösprioriteettina on tehostettu maankäyttö, mutta vaikka maa-alueet ovatkin kalliita, myös hyvinvoinnin menetys tulee maksamaan mahdollisen epäviihtyisän ja rauhattoman ympäristön myötä.

On myös perusteltua tarkastella arki ajattelun ja asiantuntijadiskurssien sokeita pisteitä, joita on vaikeaa hahmottaa niiden itsestään selvän luonteen vuoksi, ja pohtia millaisten vallitsevien käsitysten mukaan ajatteleme ihmistä ja luontoa. Korostuuko näissä ajattelutavoissa ja ihmiskäsityksessä niiden kulttuurinen konteksti – abstrakti ja tehokas ihminen, jolla on kiire liikkua paikasta toiseen ja jolla ei ole ruumiillisia rajoitteita ja aistien ylikuormitusta? Nähdäänkö talous edelleen ensisijaisena, huolimatta sen riippuvuudesta luontoon nähden?

Maapoliittisia muutoksia voikin tarkastella valintoina, jotka heijastelevat kaupunkisuunnittelun globaaleja trendejä. Näin paikalliseutu ja muuttuva kaupunkikuva antaa globaaleille ilmiöille konkreettisen muodon. Jatkossa olisikin mielekästä tutkia ja tarkastella älykaupunkisuunnittelun ja big datan osuutta kaupunkisuunnittelussa, sekä millaisten käsitysten pohjalta kaupunkitilaa suunnitellaan älykaupunkisuunnittelun näkökulmasta. Kaupunkisuunnittelun vallitsevat käsitykset tilasta ja luonnosta asettuvat osaksi asukkaiden arkielämää ja lähiympäristöä, ja ne voivat ilmentyä tiiviinä ja tehokkaana rakentamisena sekä kasvavina liikenne-, palvelu- ja energiaverkkoina. Kiinnostavaa on, missä määrin liikettä ja kuljetusta havainnollistavan kvantitatiivisen datan lisäksi jää tilaa kvalitatiiviselle kokemus- ja paikallistiedolle. Millaiset intressit

kaupunkisuunnittelussa korostuvat ja mitä se merkitsee, jos paikan markkinoitu tai tuotettu brändi ja mielikuvat ohjaavat paikalliseudun tai tietyn asuinalueen kehitystä enemmän kuin sen paikallistasolta lähtevät tarpeet?

Toisaalta älykkäällä kaupunkisuunnittelulla voidaan suunnitella asuinalueita ilmastotavoitteita huomioiden. Lisäksi tiivis kaupunkirakenne voi tuottaa jalankulkijoille ystävällisempää ja sujuvampaa arkiympäristöä, jossa kaikki on nopeasti saavutettavaa ja lähellä. Silti luonnonläheisyys vaikuttaa olevan edelleen hyvin tärkeää monille kaupunkilaisille ja kaupunkitutkimuksessa on huomionarvoista se, että luonnonläheiset arvot säilyttäneet alueet saattavat muodostua saataviksi vain varakkaammalle väestölle. Tästä ilmiöstä on verrattain vähän suomalaista tutkimusta, mutta Tampereella aihetta on ajankohtaisesti tutkittu ekogentrifikaation ilmiön kautta (kts. Leino, Wallin & Laine 2022). Olisi mielekästä jatkossa pohtia lisää myös sitä, onko kaupunkiympäristöissä helposti saavutettava metsäluonto vain joidenkin asuinalueiden ja asukkaiden etuoikeus ja tuottaako demokratiasta kauemmaksi siirtynyt teknologistuva suunnittelu kaupunkia, joka voimistaa eriarvoisuutta.

Politiikan vaihtoehtojen pohtiminen yhdyskuntasuunnittelun yhteydessä muodostuu kriittiseksi, kun tulevaisuudessa tulisi osata ennakoida toisiinsa linkittyviä kriisejä ja hahmottaa, miten eri tavoin luontosuhteet ja -käsitykset muodostuvat, ja millaisia vaikutuksia niillä on ilmastokysymysten ratkaisemisessa. Luonto, talous, valta, teknologia ja demokratia ovat myös avainasemassa Sitran tulevaisuuden megatrendien raportissa ja luonto on nostettu kaiken keskiön ihmisen ja muiden lajien hyvinvoinnin takaajaksi (Dufva & Rekola 2023, 17-19). Näiden teemojen tarkastelu onkin ollut kiinnostavaa Pirkkalan ja Pirkanmaan kontekstissa.

Lähteet

Aamulehti 16.11.2022. *Pirkanmaan hyvinvointialue tekee ensi vuonna massiivisen 63,5 miljoonan euron alijäämän – Edessä mittava muutosohjelma ja kulujen karsiminen.*

<<https://www.aamulehti.fi/pirkanmaa/art-2000009206514.html>>.

Baiocchi, & Ganuza, E. (2016) *Popular Democracy: The Paradox of Participation*. Stanford University Press.

Berglund, Eeva (2012) ”*Luonnon jälkeen*”: *Metsäinen kulttuuri vuosituuhannen taitteessa Suomessa*. Teoksessa Kallinen, Timo & Nygren, Anja & Tammisto, Tuomas: *Ympäristö ja kulttuuri*. Helsinki: Helsingin yliopisto, Sosiaalitieteiden laitos. <http://hdl.handle.net/10138/35717>

Berglund, Eeva (2019) *Dwelling in Political Landscapes: Contemporary Anthropological Perspectives*. Teoksessa Lounela, A. (toim.), Berglund, E. K. (toim.) & Kallinen, T. P. (toim.), 2019, Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. (Studia Fennica Anthropologica; Vuosikerta 2019, nro 4)

Dufva, Mikko & Rekola, Sanna (2023) *Megatrendit 2023 – ymmärrystä yllätysten aikaan*. Sitran selvityksiä 224. Helsinki: PunaMusta Oy.

Frantzeskaki Niki, Oke Cathy, Barnett Guy, Bekessy Sarah, Bush Judy, Fitzsimons James, Ignatieva Maria, Kendal Dave, Kingsley Jonathan, Mumaw Laura, Ossola Alessandro (2022) *A transformative mission for prioritising nature in Australian cities*. *Ambio* 51, 1433–1445. <https://doi.org/10.1007/s13280-022-01725-z>

Freeden, Michael (2003) *Ideology: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.

Haila, Yrjö (2003) ’*Erämaa*’ ja ympäristöajattelun moniulotteisuus. Teoksessa Yrjö Haila & Ville Lähde (toim.) *Luonnon politiikka*. Tampere: Vastapaino, 171-204.

Haila, Yrjö & Lähde, Ville (2003) *Luonnon poliittisuus*. Teoksessa Yrjö Haila & Ville Lähde (toim.) *Luonnon politiikka*. Tampere: Vastapaino, 7-36.

Hansen, Gail & Macedo, Joseli (2021) *Urban Ecology for Citizens and Planners* (1st ed.). University of Florida Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctv21r3pgn>

Helsingin Sanomat 29.11.2022. *Ihmisten liikkuminen Helsingin keskustassa romahti*. <<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009225848.html>>.

Helsingin Sanomat 5.12.2022. *Keskustan elvyttäjät*. <<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009211422.html>>.

Helsingin Sanomat 7.12.2022. *Helsingin kohtalo voi toistua muissa kaupungeissa – Tutkija listasi keinoja elinvoiman vahvistamiseksi*. <<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009245842.html>>.

Ingold, Tim (2011) *Being alive: essays on movement, knowledge and description*. Routledge.

Ingold, Tim (2003) *Sfäärin soitosta pallojen pinnalle: Ympäristöajattelun topologiasta*. Teoksessa Yrjö Haila & Ville Lähde (toim.) *Luonnon politiikka*. Tampere: Vastapaino, 149-170.

Joensuu, Jaakko (2019) *Viiden tähden Pirkkala, kuntastrategia 2018-2022*. Pirkkala: Pirkkalan kunta.

Kallinen, Timo, Nygren, Anja, Tammisto, Tuomas (2012) *Luonto-kulttuuri -jaotteluista tilanteellisiin luontosuhteisiin*. Teoksessa Kallinen, Timo & Nygren, Anja & Tammisto, Tuomas: *Ympäristö ja kulttuuri*. Helsinki: Helsingin yliopisto, Sosiaalitieteiden laitos. <<http://hdl.handle.net/10138/35717>>

Kettunen, Jaana. *Fenomenografia*. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>>. Viitattu 8.10.2022.

Lahtinen, Mikko (2002) *Ihminen, poliittinen eläin*. Tampere: Vastapaino.

Lehtonen, Mikko (2014) *Maa-ilma*. Tampere: Vastapaino.

Leino, Helena, Wallin, Antti, Laine, Markus (2022) *Ekogentrifikaatio suomalaisessa kaupunkikehityksessä – havainnot Tampereelta*. *Yhdyskuntasuunnittelu* vol 60:2. <https://journal.fi/yhdyskuntasuunnittelu/article/view/110984/72322>

Lemetti, Juhana (2014) *Smith, Adam*. *Ensyklopedia Logos. Filosofia.fi*. Viitattu 9.1.2022.

Lähde, Ville 7.9.2022. *Sitkeä edistysusko ja murtumien maailmanpolitiikka*. Helsinki: BIOS-tutkimusyksikkö. <<https://bios.fi/sitkea-edistysusko-ja-murtumien-maailmanpolitiikka/>>. Viitattu 7.11.2022.

Macnaghten, Phil (2003) *Embodying the environment in everyday life practices*. *The Sociology Review* 2003:51, 63–84. Oxford: Blackwell Publishing Ltd.

Marton, Ferenc (1982) :06 *Towards a phenomenography of learning 1. Integrating experiential aspects*. Department of Education University of Göteborg.

Niikko, Anneli (2003). *Fenomenografia kasvatustieteellisessä tutkimuksessa*. Joensuun yliopisto.

Panagopoulos Thomas, Jose Antonio Gonz alez Duque, Maria Bostenaru Dan (2015) *Urban planning with respect to environmental quality and human well-being*. Volume 208, Part A, January 2016, Pages 137-144. Faro: Algarve University. <https://doi.org/10.1016/j.en-vpol.2015.07.038>

Peltonen, Hannes (2019) “*Ole realistti, vaadi mahdotonta? Pessimismi, antroposeeni ja yhteiskuntatieteiden tulevaisuus*” *Kosmopolis*, 49:1, pp. 73-84. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/127605/ole_realisti_vaadi_mahdotonta.pdf?sequence=1&isAllowed=y> .

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2014) *Tampereen läntiset väylähankkeet - Ratojen, teiden ja maankäytön vaihtoehtojen tarkastelu maakuntakaavan luonnosta varten*. Raportti 2014:103. <https://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi/sites/default/files/141209_Tampereen_lantiset_hankkeet_loppuraportti.pdf>. Viitattu 2.12.2022.

Parviainen, Venla (2023) “*Harmony of technology, people and nature*” *The discourses on smartness in audiovisual branding of the Korean smart city*. Kandidaatintutkielma. Tampereen yliopisto.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2015) *Valtatie 3 uusi yhteys välillä Lempäälä-Pirkkala, aluevaraus suunnitelma*. Raportti 2015:57. <https://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi/sites/default/files/Aluevarausuunnitelma_vt3.pdf>. Viitattu 2.12.2022.

Pirkkalainen 24.10.2022. *Valtuustoaloite Puskiaisten oikaisun hylkäämisestä jätettiin Pirkkalassa*. <<https://pirkkalainen.fi/2022/10/24/pirkkalassa-jatetaan-tanaan-puskiaisten-oikaisuavastustava-valtuustoaloite/>>.

Sitowise Group Oyj. <<https://www.sitowise.com/fi>>. Viitattu 12.12.2022.

Tieteen termipankki (2022) Geologia: antroposeeni. <<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Geologia:antroposeeni>>. Viitattu 10.11.2022.

Turunen, Alpo (2019) Big datan hyödyntäminen kaupunkisuunnittelussa. Kandidaatintutkielma. Oulun yliopisto.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012) Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 6-7. <https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf>. Viitattu 2.12.2022.

Väylävirasto (2022) *Valtatie 3 parantaminen välillä Lempäälä–Pirkkala Ympäristövaikutusten arviointi ja yleissuunnitelma*. <<https://vayla.fi/vt-3-lempaala-pirkkala>>. Viitattu 9.10.2022.

Williams, Raymond (2003) *Luontokäsitykset*. Teoksessa Yrjö Haila & Ville Lähde (toim.) *Luonnon politiikka*. Tampere: Vastapaino, 37-66.

Yle Uutiset 23.6.2022. *Seutuhallitus: Tampereen seudusta tulee vihreä ja kuntarajaton metropoli* <<https://yle.fi/uutiset/3-12507854>>.